

1

Mathematics

Kagamitan ng Mag-aaral

Sinugbuanong Binisaya Yunit 4

Ang kagamitan sa pagtuturong ito ay magkatuwang na inihanda at sinuri ng mga edukador mula sa mga publiko at pribadong paaralan, kolehiyo, at / o unibersidad. Hinihikayat namin ang mga guro at ibang nasa larangan ng edukasyon na mag-email ng kanilang puna at mungkahi sa Kagawaran ng Edukasyon sa action@deped.gov.ph.

Mahalaga sa amin ang inyong mga puna at mungkahi.

Kagawaran ng Edukasyon
Republika ng Pilipinas

Mathematics – Unang Baitang
Kagamitan ng Mag-aaral sa Sinugbuanong Binisaya
Unang Edisyon, 2013
ISBN: 978-971-9981-12-1

Paunawa hinggil sa karapatang-sipi. Isinasaad ng Seksiyon 176 ng Batas Pambansa Bilang 8293: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa ano mang akda ng Pamahalaan ng Pilipinas. Gayon pa man, kailangan muna ang pahintulot ng pamahalaan o tanggapan kung saan ginawa ang isang akda upang magamit sa pagkakakitaan ang nasabing akda. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang patawan ng bayad na *royalty* bilang kondisyon.

Ang mga akda / materyales (mga kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o *brand names*, tatak o *trademarks*, atbp.) na ginamit sa aklat na ito ay sa nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsikapang mahanap at mahingi ang pahintulot ng mga may karapatang-ari upang magamit ang mga akdang ito. Hindi inaangkin ni kinakatawan ng mga tagapaglathala (*publisher*) at may-akda ang karapatang-aring iyon.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon
Kalihim: Br. Armin A. Luistro FSC
Pangalawang Kalihim: Yolanda S. Quijano, Ph.D.
Kawaksing Kalihim: Elena R. Ruiz, Ph.D.

Mga Bumuo ng Kagamitan ng Mag-aaral

Convenor: Ian June L. Garces, Ph.D.

Consultant at Koordinator: Soledad A. Ulep, Ph.D.

Mga Manunulat: Soledad A. Ulep, Ph.D., Lydia M. Landrito, Edna G. Callanta, Allan M. Canonigo, Dana M. Ong, Guillermo P. Bautista, Jr., Erlina R. Ronda, Teresita R. Mañalac, Gladys Nivera, at Shirley Remoto

Mga Kontribyutor: Avelina Salvador, Remyllinda Soriano, Maricar D. Agao, Maricar Alamon, Emerenciana T. Angeles, Felipa Bassig, Nely Baylon, Ofelia Chingcuanco, Irene R. Chua, John Antonio Daganta, Mary Jean dela Cruz, Robecil O. Endozo, Rosalinda Formeloza, Lourdes Hulipas, Juvylennie Nardo, Michelle S. Silva, at Ma. Corazon Silvestre

Mga Tagasuri ng Nilalaman: Soledad A. Ulep, Ph.D., Lydia M. Landrito, Edna G. Callanta, Rogelio O. Doñes, Ph.D., at Robesa R. Hilario

Mga Tagasuri ng Wika: Atty. Manuel Lino Faelnar, Dr. Romeo S. Macan, at Jes B. Tirol

Mga Tagasalin: Nena V. Miñoza, Virginia S. Cayon, Gea C. Alonso, Ninie C. del Rosario, Jennifer O. Artiaga, Aida J. Zafra, Caren S. Selgas, at Ritchie C. Barrera

Mga Gumuhit ng Larawan: Erich D. Garcia, Eric C. de Guia, Fermin M. Fabella, Deo R. Moreno, Amphy B. Ampong, Jayson R. Gaduena, Lemuel P. Valle, Jr., Bienvenido E. Saldua, at Jayson O. Villena

Mga Naglayout: Editha F. Esperida, Anameyh R. Magtuba, Aro R. Rara, at John Rey T. Roco; **Encoder:** Jocelyn M. Conta

Inilimbag sa Pilipinas ng _____
Department of Education-Instructional Materials Council Secretariat (DepEd-IMCS)

Office Address: 2nd Floor Dorm G, PSC Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (02) 634-1054, 634-1072

E-mail Address: imcsetd@yahoo.com

Listahan sa mga Pagtulon-an

Yunit 4

Paggamit sa Kalendaryo – Mga Adlaw sa Semana	333
Paggamit og Kalendaryo – Mga Bulan sa Tuig	339
Paggamit og Kalendaryo – Mga Petsa sa Bulan	344
Paggamit sa Orasan – Pagtug-an ug Pagsulat sa Takna	349
Pagtandi sa mga Butang Gamit ang Mubo, Mas Mubo, Kinamub-an, Taas, Mas Taas, Kinatas-an	361
Pagtandi sa Gitas-on Gamit ang Taas, Mas Taas, Kinatas-an ug Habog, Mas Habog, Kinahabogan	370
Pagtandi sa mga Butang Gamit ang Gaan, Mas Gaan, Kinagaan, ug Bug-at, Mas Bug-at, Kinabug-atan	377
Pagsukod sa Gitas-on Gamit ang Waypagkahaom nga Lusok/Kaiphan (Non-standard Units)	382
Banabana ug Sukod sa Kabug-aton Gamit ang Waypagkahaom nga Kaiphan sa mga Butang	389
Banabana sa Sulod Gamit ang Waypagkahaom (Non-Standard) nga Kaiphan o Lusok (Unit)	398
Paghulagway sa Kasayoran Gamit ang Pictograph	402
Kalambigitan sa Hinungdan ug Sangpotanan (Cause and Effect Relationship)	407
Tagnaa ug Ilista ang Sangpotan sa Pasulay-sulay o Purohan sa Dula o Experiments and Chance Games	413

Yunit 4

Paggamit sa Kalendaryo – Mga Adlaw sa Semana

Paglab-as

Si Nico buot moapil sa kalihokan sa **camping** nga pagabuhaton ugma.

Gahapon, iyang gihipos ang iyang bag ug ang mga gamitonon niya sa **camping**.

Kon karon Biyernes,

- Unsa mang adlaw nga manghipos siya sa iyang bag ug sa mga gamitonon niya sa **camping**?
- Unsa mang adlaw siya moadto sa **camping**?

Kasulbaran 1 – Pinaagi sa Paglista

Sa paglista sa mga adlaw: Domingo, Lunes, Martes, Miyerkoles, Huwebes, Biyernes, Sabado, makit-an nato nga ang Huwebes nag-una kay sa Biyernes, ug ang Sabado nagsunod sa Biyernes. Busa si Niko nanghipos sa iyang mga butang sa adlaw nga Huwebes ug moapil siya sa **camping** sa adlaw nga Sabado.

Kasulbaran 2 – Paggamit og Kalendaryo

Sa paggamit ug kalendaryo, makit-an nato nga ang Huwebes nag-una kay sa Biyernes, ug ang Sabado nagsunod sa Biyernes. Busa si Niko nanghipos sa iyang mga butang sa adlaw nga Huwebes ug moapil siya sa **camping** sa adlaw nga Sabado.

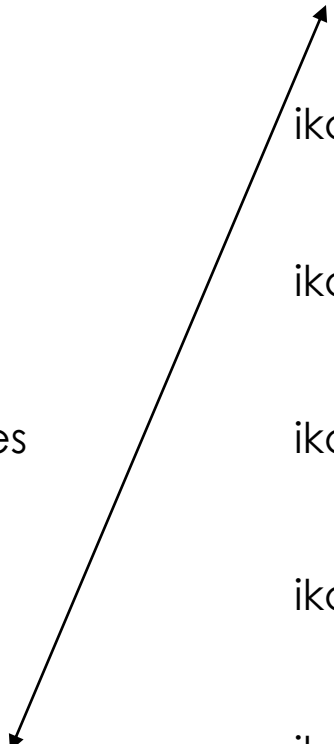
Hinumdomi kini:

- Adunay pito ka adlaw sa usa ka semana.
- Mao kini ang hustong pagkasunod: Domingo, Lunes, Martes, Miyerkoles, Huwebes, Biyernes, Sabado
- Ang unang adlaw sa semana mao ang Domingo ug ang ika-7 nga adlaw mao ang Sabado.

Buluhatong Papel 1

Idugtong ang ngalan sa mga adlaw ngadto sa tukma nga numero pinaagi sa badlis o linya. Sulati ang ngalan sa adlaw dinha sa blangko nga gitagana.

Huwebes	ika-1	<u>Domingo</u>
Martes	ika-2	_____
Lunes	ika-3	_____
Miyerkoles	ika-4	_____
Biyernes	ika-5	_____
Domingo	ika-6	_____
Sabado	ika-7	_____

Buluhatong Papel 2

Lingini ang hustong tubag.

1. Unsa ang adlawang mosunod sa Martes?	Miyerkoles	Huwebes	Biyernes
2. Unsa ang adlawang modangat sa dili pa ang Miyerkoles?	Martes	Miyerkoles	Huwebes
3. Unsa ang adlawang taliwala sa Lunes ug Miyerkoles?	Domingo	Lunes	Martes
4. Unsa ang adlawang taliwala sa Huwebes ug Sabado?	Lunes	Miyerkoles	Biyernes
5. Unsa ang adlawang modangat sa dili pa ang Sabado?	Martes	Huwebes	Biyernes
6. Unsa ang ika-2 nga adlaw sa semana?	Lunes	Martes	Miyerkoles

7. Unsang adlawang modangat sa dili pa ang Biyernes?	Miyerkoles	Huwebes	Biyernes
8. Unsa ang ika-4 nga adlaw sa semana?	Martes	Miyerkoles	Huwebes
9. Kon karon Miyerkoles, unsang adlawang ika-2 gikan karon?	Huwebes	Biyernes	Sabado
10. Kon karon Huwebes, unsang adlawang modangat sa dili pa ang kagahapon?	Lunes	Martes	Miyerkoles

Gimbuhaton

Si Ana moduaw sa iyang Lola sa duha ka adlaw.
Gahapon, nanghipos siya sa iyang mga dad-onon.

Mogikan siya sunod ugma.

Kon adlaw nga Martes karon,

1. Unsa mang adlaw nga manghipos si Ana?
2. Unsa mang adlaw moduaw si Ana sa iyang Lola?
3. Unsa mang mga adlaw nga muadto si Ana sa iyang Lola?
4. Unsa mang adlaw mopauli si Ana?

Paggamit og Kalendaryo – Mga Bulan sa Tuig

Paglab-as

Ang kalihokan sa **camping** ni Nico wala madayon tungod sa bagyo.

Ang bag-o nga takda sa **camping** giuswag sa sunod bulan.

Kon bulan sa Agosto karon, unsa mang bulana moadto si Niko sa kalihokan sa **camping**?

Kasulbaran1:

Akong nasayran nga ang Septiyembre, mao ang sunod sa Agosto, busa si Niko moapil sa kalihokan sa **camping** sa bulan sa Septiyembre.

Kasulbaran 2:

Akong gilista ang mga bulan: Enero, Pebrero, Marso, Abril, Mayo, Hunyo, Hulyo, Agosto, Septiyembre, Oktubre, Nobiyembre, Disyembre. Busa si Niko moadto sa kalihokan sa **camping** sa bulan sa Septiyembre.

Hinumdomi kini:

- Mao kini ang dose ka bulan sa usa ka tuig.
- Mao kini ang mga bulan: Enero, Pebrero, Marso, Abril, Mayo, Hunyo, Hulyo, Agosto, Septiyembre, Oktubre, Nobiyembre, Disyembre.
- Ang unang bulan sa tuig mao ang Enero ug ang ika-12 nga bulan mao ang Disyembre.
- Dili pareho ang kadaghanon sa adlaw sa usa ka bulan. Adunay bulan nga 28, 30, ug 31 ka adlaw.

Buluhatong Papel 1

Idugtong ang ngalan sa bulan sa iyang tukmang numero pinaagi sa badlis. Sulati ang ngalan sa bulan dinha sa blangko nga gitagana.

Agosto	ika-1	<u>Enero</u>
Enero	ika- 2	_____
Septiyembre	ika- 3	_____
Hulyo	ika- 4	_____
Nobiyembre	ika- 5	_____
Abril	ika- 6	_____
Pebrero	ika- 7	_____
Marso	ika- 8	_____
Hunyo	ika- 9	_____
Oktubre	ika-10	_____
Disyembre	ika-11	_____
Mayo	ika-12	_____

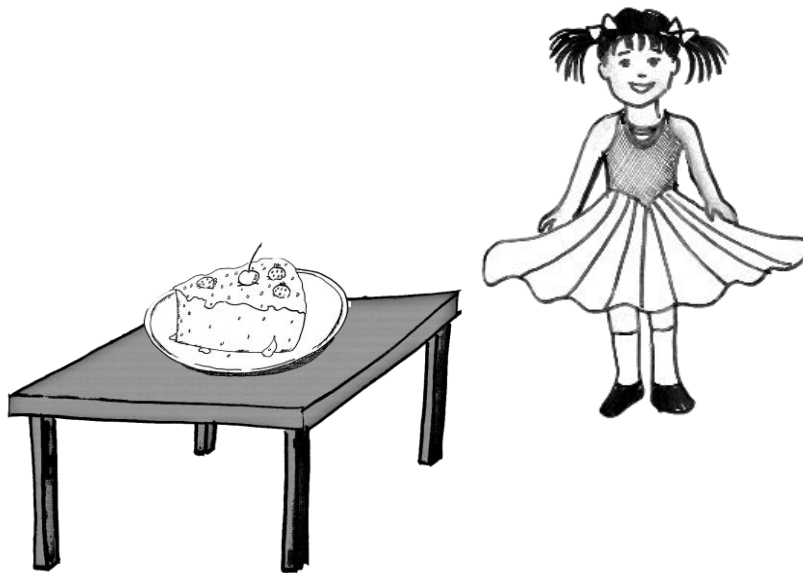
Buluhatong Papel 2

Sulati ang saktong bulan dinha sa blangko nga gitagana.

1. Enero, _____, Marso
2. _____, Hulyo, Agosto
3. Marso, Abril, _____
4. Agosto, _____, Oktubre
5. _____, Nobiyembre, Disyembre
6. _____, Marso, _____
7. Abril, Mayo, _____
8. _____, Agosto, Septiyembre
9. _____, _____, Hunyo
10. Hunyo, Hulyo, _____

Gimbuhaton

Ang adlawng natawhan ni Karen saulogon sa unang semana sunod bulan. Nagplano siya nga iyang saulogon karong bulana ang iyang adlawng natawhan. Kon ang adlawng natawhan ni Karen anaa sa Nobiyembre, unsa mang bulana siya magsaulog sa iyang adlawng natawhan?

1. Ngano man kaha nga buot man si Karen nga mag-una-una pagsaulog sa iyang adlawng natawhan?
2. Kinsa ang batang babaye nga gihisgotan?
3. Unsa ang iyang plano nga buhaton?
4. Unsang bulana nahimutang ang iyang adlaw nga natawhan?
5. Sa unsang bulana siya nagplano nga magsaulog sa iyang adlaw nga natawhan?

Paggamit og Kalendaryo – Mga Petsa sa Bulan

Paglab-as

Ika-14 sa Septiyembre ang adlawng natawhan ni Abby.

Nagplano ang iyang mga ginikanan nga saulogon ang iyang adlaw nga natawhan sa usa ka restawran atol gayod sa maong petsa.

Kon ang ika-10 sa Septiyembre usa ka Lunes, sa unsa man nga adlaw gisaulog ang adlawng natawhan ni Abby?

Kasulbaran 1: Pinaagi sa Paglista

Mao kini ang listahan sa mga adlaw ug petsa.

Septiyembre 10	Lunes
Septiyembre 11	Martes
Septiyembre 12	Miyerkoles
Septiyembre 13	Huwebes
Septiyembre 14	Biyernes

Busa, ang Septiyembre 14 usa ka Biyernes. Buot ipasabot nga si Abby magsaulog sa iyang adlaw nga natawhan sa Biyernes.

Kasulbaran 2: Pinaagi sa Pagkuha

Ang Septiyembre 10 usa ka Lunes ug iyang adlawng natawhan. Ang kasaulogan anha sa Septiyembre 14. Akong kuhaon ang 10 gikan sa 14 ug tumbas kini sa 4. Busa ang Septiyembre 14, upat pa kini ka adlaw sa unahan sa Lunes. Busa atong ilista ang upat ka adlaw: Martes, Miyerkoles, Huwebes ug Biyernes. Busa ang Septiyembre 14 usa ka Biyernes. Busa si Abby magsaulog sa adlaw nga Biyernes.

Kasulbaran 3: Ginamit ang Kalendaryo

Sa paggamit og kalendaryo, akong gipangita ang Septiyembre ug ang numero 14. Akong nasayran nga ang petsa 14 lumbay sa Biyernes. Busa ang Septiyembre 14 Biyernes. Magsaulog si Abby sa iyang adlaw'ng natawhan sa adlaw nga Biyernes.

Hinumdomi kini:

- Aron masayod sa adlaw sa maong petsa,
  - Tultola ang gipangita nga bulan.
  - Tultola ang gihatag nga petsa.
  - Tultola ang adlaw nga anaa sa lumbay diin mahitungod ang petsa.
- Aron masayod sa petsa kon gihatag ang adlaw sa bulan,
  - Tultola ang gihatag nga bulan.
  - Tultola ang gihatag nga adlaw.
  - Tultola ang petsa diha sa sa maong lumbay diin ang gihatag nga adlaw makit-an.

Buluhatong Papel 1

Gamita ang kalendaryo alang sa pagtubag sa mga pangutana sa talamdan nga anaa sa ubos.

MARSO						
Domingo	Lunes	Martes	Miyerkoles	Huwebes	Biyernes	Sabado
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	Notes:				

Lingini ang petsa nga tukma sa gihatag nga adlaw

Martes	Marso 3	Marso 12	Marso 27
Lunes	Marso 4	Marso 23	Marso 14
Biyernes	Marso 11	Marso 16	Marso 20
Miyerkoles	Marso 2	Marso 11	Marso 30
Domingo	Marso 8	Marso 14	Marso 28
Huwebes	Marso 1	Marso 19	Marso 24

Buluhatong Papel 2

Gamita ang kalendaryo aron sa paghatag sa adlaw sa matag petsa. Ang unang higayon gihatag na kanimo.

ENERO						
Domingo	Lunes	Martes	Miyerkoles	Huwebes	Biyernes	Sabado
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31	Notes:	

Enero 11	Biyernes
Enero 31	
Enero 7	
Enero 21	
Enero 15	
Enero 28	

Gimbuhaton

Pangutan-a ang lima nimo ka **classmates** kabahin sa ilang adlaw nga natawhan. Pangitaa ang adlaw sa ilang adlaw'ng natawhan karong tuiga.

Ngalan	Petsa nga Natawhan	Adlaw sa Semana
Abby	September 14	Biyernes

Paggamit sa Orasan – Pagtug-an ug Pagsulat sa Takna

Paglab-as

Pagtug-an sa Inoras nga Takna

Problema:

Si Pamela moadto sa eskwelahan usa ka oras gikan karon. Kon ang takna karon ala-6 sa buntag, unsa mang orasa moadto si Pamela sa eskwelahan?

Kasulbaran 1:

Ang takna karon alas-6. Moadto si Pamela usa ka oras gikan karon. Busa akong dugangan og 1 ka oras ang 6. Sa ato pa, moadto si Pamela sa ala-7 sa buntag sa tunghaan.

Kasulbaran 2:

Pinasikad sa orasan, ang ala-7 nga takna mosunod sa ala-6. Busa si Pamela moadto sa eskwelahan sa ala-7 sa buntag.

Masulbad usab kini pinaagi sa pagtuyok sa mga kamot sa orasan. Ipahiluna ang orasan sa ala-6 nga takna. Dayon, patuyoka ang gutloan (**minute-hand**) hangtod mobalik ang ika-12. Nagpasabot kini nga usa ka oras ang nilabay gikan sa ala-6. Busa si Pamela moadto sa eskwelahan sa ala-7 ang takna.

Hinumdomi kini:

- Kasagaran sa mga orasan adunay 3 ka kamot: Takna, gutlo ug gutling. Ang mubo nga kamot alang sa oras o takna, ang tag-as nga mga kamot alang sa gutlo ug gutling.
- Ang orasan adunay numero gikan 1 to 12.
- Ang mga kamot sa orasan motuyok gikan sa gagmay nga numero padulong sa dagko nga numero. mao kini ang giingon nga pinauyon sa orasan. Kon ang gutloan (**minute-hand**) makahuman sa usa ka tuyok gikan sa 12 ug balik sa 12, nagpasabot kini nga usa ka oras na ang nilabay.
- Sa pagtug-an sa oras, basaha ang numero nga gitumbok sa mubo nga kamot ug idungag ang “ika-” ug sundan kini sa pulong nga “takna.” Himoa nga ang gutlingan nagtumbok sa numero nga 12. Pananglitan, ang oras nga gipakita sa hulagway mabasa nga “ika alas-9 nga takna.”

- Ang takna nga inoras, mahimong sulati sa pulong, sama sa: alas-6 nga takna o ginamit ang mga numero, sama sa 6:00.

Pagtug-an sa Oras nga Tinag-upat ug Tinunga

Problema:

Kon ang oras alas-8 kinse, asa man motumbok ang mga kamot sa orasan?

Tubag:

Kon ang oras ika-walo ka takna ug napulog lima ka gutlo, ang kamot-orasan anaa masal-ot sa 8 ug 7, ug ang gutloan (**minute-hand**) nagtumbok sa 3.

Hinumdomi kini:

Ang pagtug-an sa Oras nga Tinag-sikapat o Tinunga

- Kon ang oras tinag-sikapat (**by quarter**), ug ang kamot-orasan anaa sal-ot sa duha ka numero ug ang gutloan nagtumbok sa 3, 6, kun 9.
- Kon ang oras magtug-an sa tinunga ug ang gutloan nagtumbok sa 6.
- Sa pagtug-an sa oras sa tinag-sikapat, gawas sa 12:15, 12:30, 12:45, basaha ang gamay nga numero isip oras kon ang gutloan nagtumbok sa 3, basaha ang gutlo o minuto og napulo'g lima o kinse, kon tunga o anaa sa 6, trayenta ug

kuwarenta-i-singko kon kini anaa sa 9. Pananglitan ang oras nga gipakita sa hulagway dinhi sa ubos, nagtug-an og alas-2 kinse.

- Sa pagtug-an sa oras nga 12:15, 12:30, ug 12:45, basaha ang 12. Dayon, basaha ang minuto og kinse kon ang gutloan nagtudlo sa 3, o trayenta, medya kon tunga ang gutloan nagtumbok sa 6, o kuwarenta-i-singko o kap-atag lima kon ang gutloan nagtumbok sa 9.
- Ang oras nga tinag-sikapat mahimong sulati sa pulong sama sa alas siyete kinse o 7:15.

Buluhatong Papel 1

Pagbuhat og linya nga magdugtong sa tumbas nga oras nga gipakita sa hulagway sa wala nga bahin ug ang numero nga takna nga anaa sa tuo. Sulati ang letra sa hustong tubag sa papel.

a.

b.

c.

d.

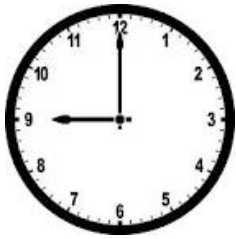

e.

Buluhatong Papel 2

Sulati ang oras nga makita sa hulagway. Sulati ang tubag sa papel.

1. _____

2. _____

3. _____

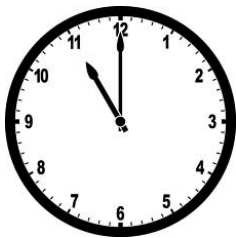
4. _____

5. _____

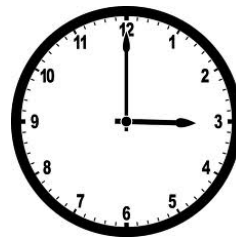
6. _____

7. _____

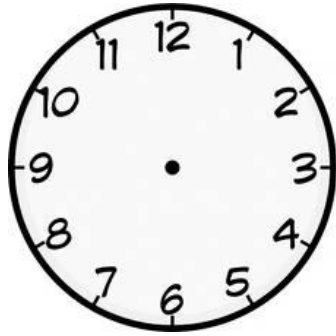
8. _____

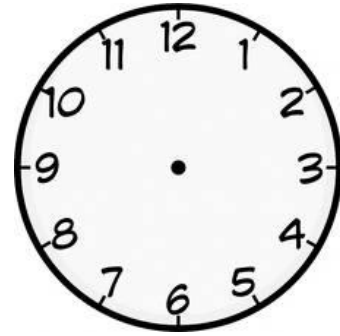
9. _____

Buluhatong Papel 3

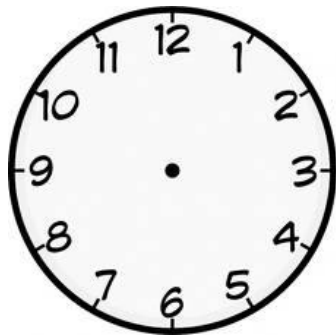
Idibuho ang kamot-orasan ug ang gutloan alang pagpakita sa oras nga gisulat.

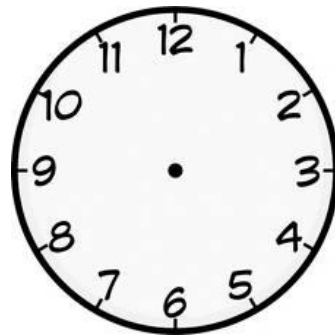
1:00

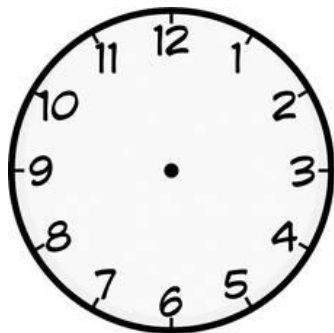
3:00

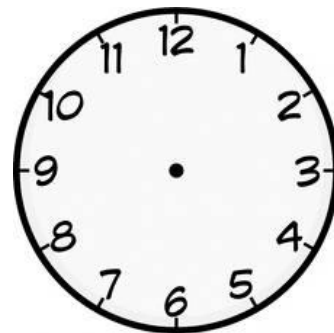
6:00

8:00

11:00

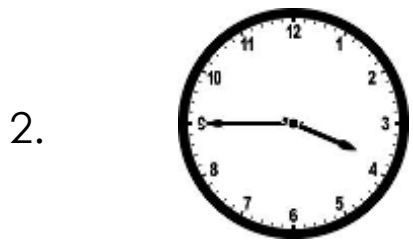
12:00

Buluhatong Papel 4

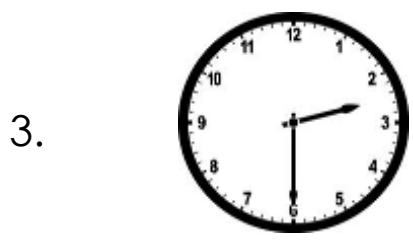
Pagdibuho og linya alang sa pagdugtong sa tukma nga takna nga anaa sa hulagway ug sa sinulat nga takna nga anaa sa lumbay sa tuo nga dapit.

a.

b.

c.

d.

e.

Buluhatong Papel 5

Sulati ang oras nga gipakita sa hulagway. Sulati kini sa inyong kuwaderno.

1. _____

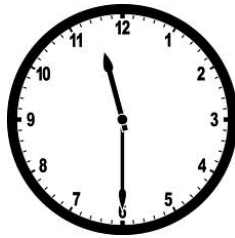
2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

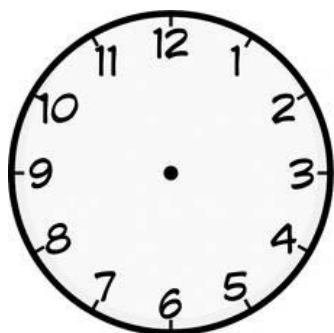
8. _____

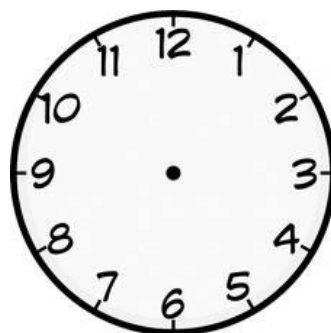
9. _____

Buluhatong Papel 6

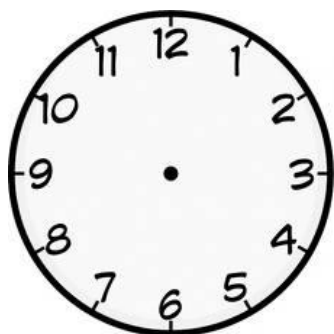
Idibuho ang kamot-orasan ug ang gutloan aron mapadayag ang oras.

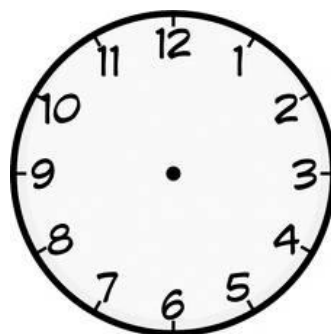
2:15

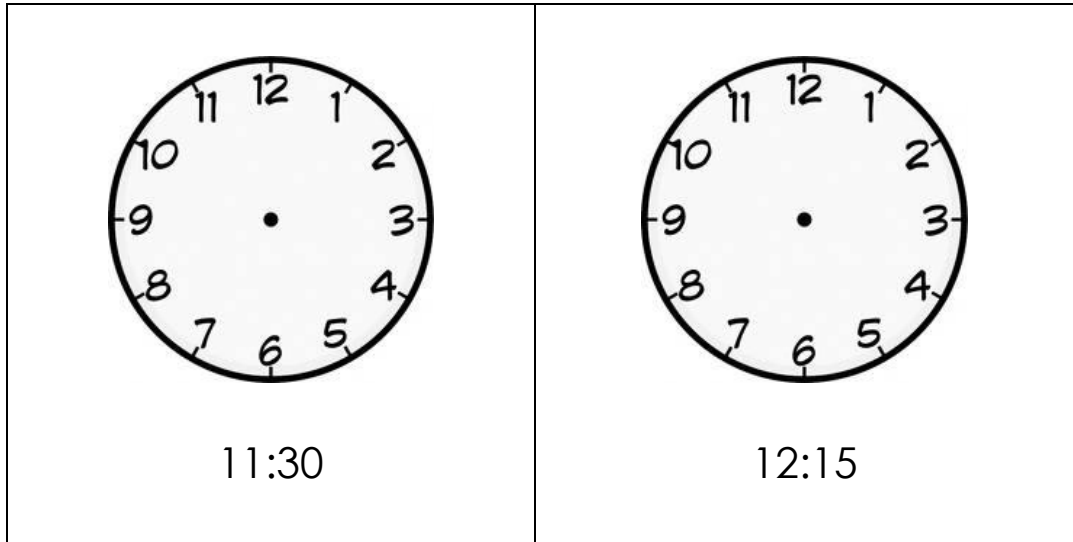
1:30

6:45

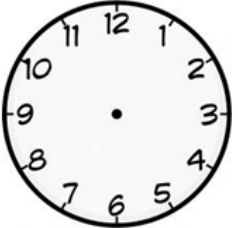

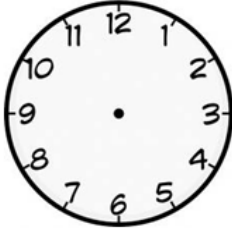
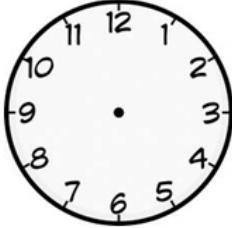
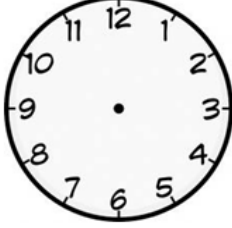
7:15

Gimbuhaton

A. Ania sa ubos ang adlaw-adlaw nga buluhaton ni Pamela panahon sa mga adlaw sa semana.

Adlaw-adlaw nga Takda sa mga Buluhaton	Takna nga Gipakita sa Orasan	Oras
1. Si Pamela magmeryenda sa alas-10 sa buntag.		10:00 o Alas-10 ang takna
2. Maniudto siya sa udtong tutok.		

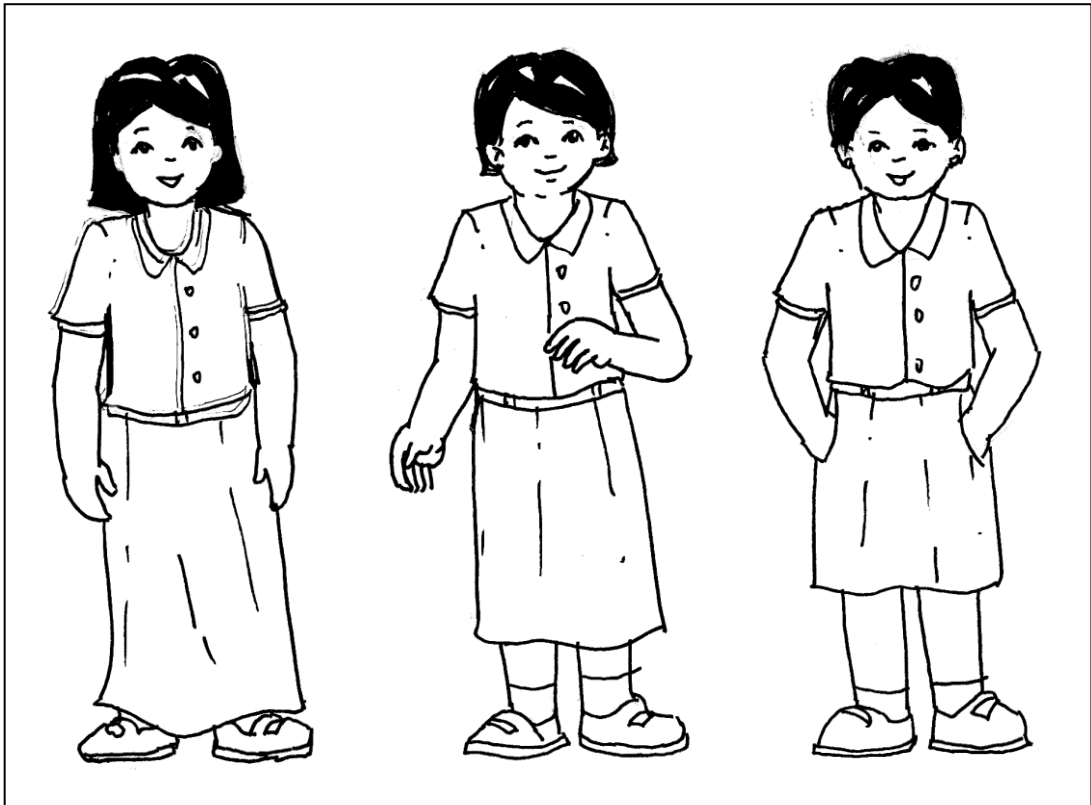
<p>3. Motimo siya sa alas-tres –i-medya sa hapon.</p>		
<p>4. Mopauli siya ala-singko sa hapon.</p>		
<p>5. Manihapon siya sa ala-siete kinse.</p>		

B. Sulbara ang matag problema.

1. Si Pamela magbuhat sa iyang tariya matag adlaw sa gidugayon nga usa ka oras. Kon magsugod siya pagtuon sa alas- otso, unsa mang orasa siya makahuman pagtuon?

2. Ang klase ni Pamela sa Matematika magsugod sa alas- nuwebe sa buntag. Kon ang iyong klase molungtad og usa ka oras, unsa mang taknaa mahuman ang iyang klase sa Matematika?

**Pagtandi sa mga Butang Gamit ang Mubo,
Mas Mubo, Kinamub-an, Taas, Mas Taas,
Kinatas-an**

Paglab-as

Charm

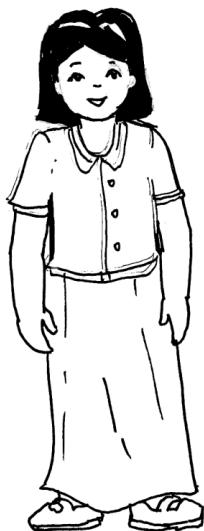
Althea

Crystal

Sila si Charm, Althea ug si Crystal bag-o pa lang gayod nga nagpaputol sa buhok? Kon ato silang han-ayon sumala sa gimub-on sa ilang buhok, kinsa man ang mag-una, ikaduha, ug ang ikatulo?

Atong mahan-ay ang 3 ka babaye sugod sa adunay mubo og buhok hangtod sa kinamub-an og buhok.

Mubo

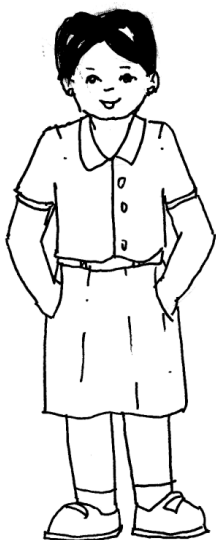

Mas Mubo

Kinamub-an

Mahimo usab nato silang han-ayon gikan sa kinamub-an ug buhok hangtod sa mubo og buhok.

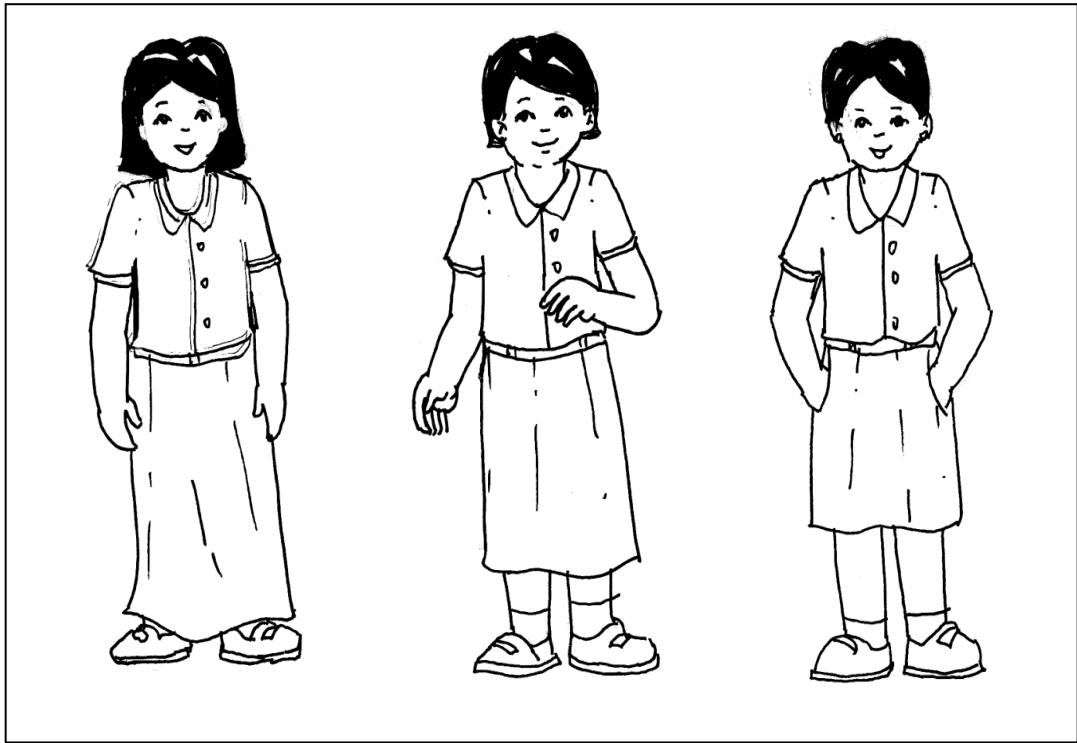
Kinamub-an

Mas Mubo

Mubo

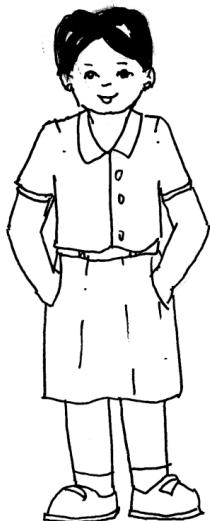
Charm

Althea

Crystal

Nagsul-ob sila si Charm, Althea ug Crystal sa ilang sayal. Kon imo silang han-ayon segun sa gitas-on sa ilang sayal, kinsa man ang mag-una, ikaduha, ikatulo?

Ang tulo ka batang babaye mahimong han-ayon sugod sa adunay taas og sayal hangtod sa kinatas-an og sayal.

Taas

Mas Taas

Kinatas-an

Ang tulo ka batang babaye mahimo natong mahan-ay gikan sa babaye nga kinatas-an og sayal hangtod sa babaye'ng taas og sayal.

Kinatas-an

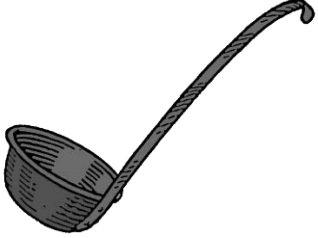

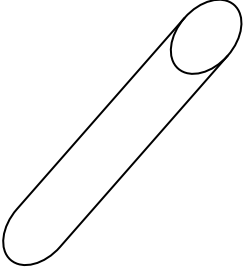
Mas Taas

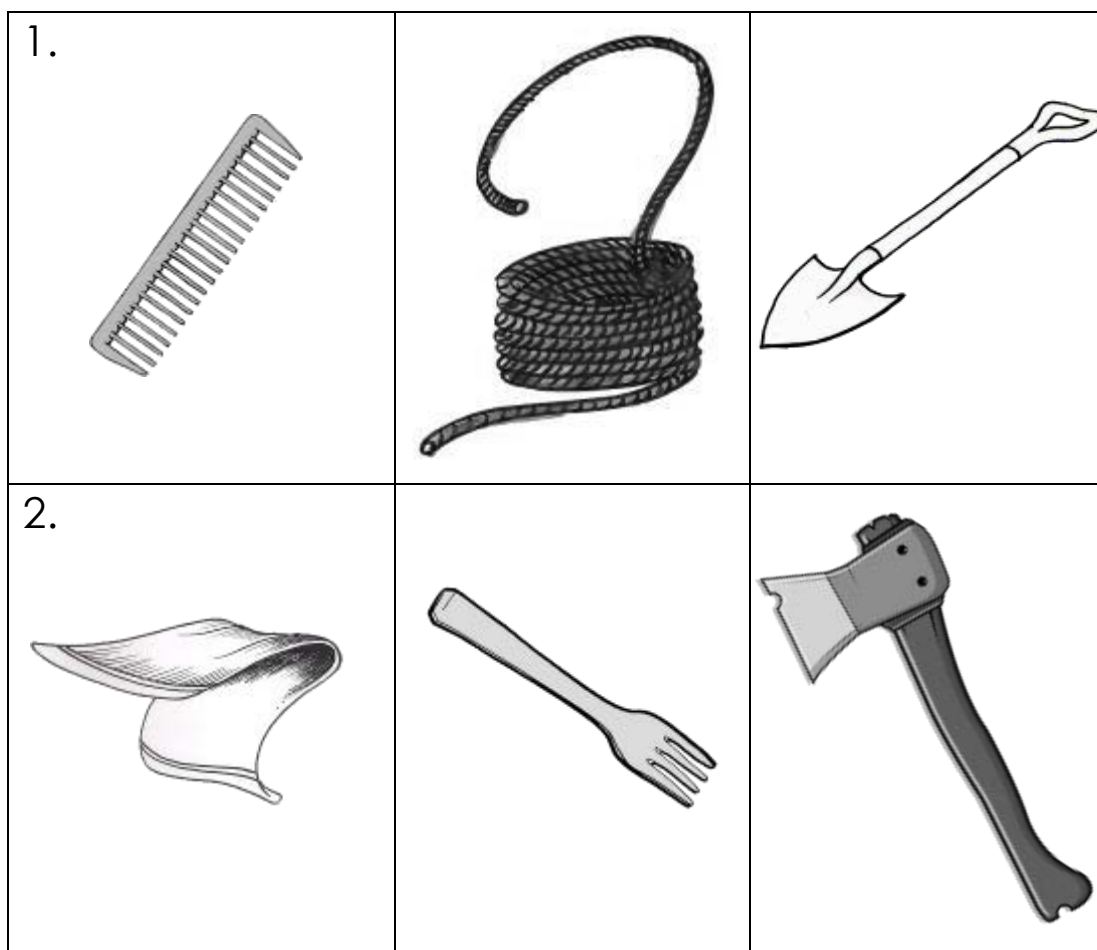
Taas

Buluhatong Papel 1

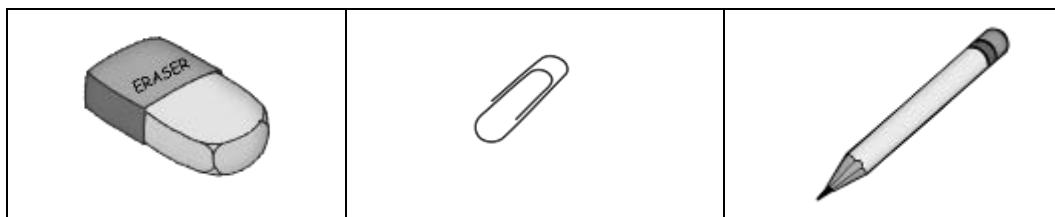
A. Han-aya ang mga butang sugod sa mubo
hangtod sa kinamub-an. Butangi og timaan ang
imong tubag pinaagi sa pagbutang og numero
gikan sa 1 – 3, diin ang 3 mao ang kinamub-an
nga butang.

1. 		
2. 		
3. 		

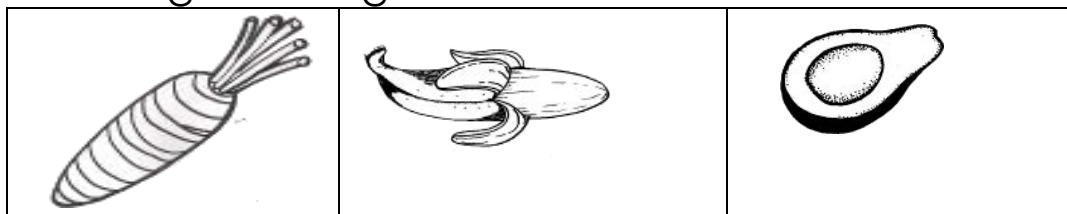
B. Han-aya ang mga butang gikan sa taas hangtod sa kinatas-an. Butangi og timaan ang imong tubag pinaagi sa pagbutang og numero gikan 1 – 3, 3 diin ang 3 mao ang kinatas-an nga butang.

Buluhatong Papel 2

1. Pagpaniid nga maampingon sa gitag-on sa mga butang nga anaa sa hut-ong sa pagkompleto sa mga hugpulong (**sentences**).
  - a. Ang lapis _____.
  - b. Ang eraser/inugpapas _____ kay sa lapis.
  - c. Ang lapis _____ apan ang **paperclip**/kimpit sa papel _____ kay sa lapis.
  - d. Ang **paperclip** _____ sa tulo ka mga butang.

2. Pagpaniid nga maampingon sa gitag-on sa mga butang nga anaa sa hut-ong. Kompletaha ang mga mosunod nga hugpulong.
  - a. Ang saging _____ apan ang **carrot** _____ kay sa saging.
  - b. Ang abokado _____ kay sa saging.
  - c. Ang **carrot** _____ kay sa abokado.
  - d. Ang **carrot** _____ sa tulo ka mga butang.

3. Pagpaniid nga maampingon sa gitas-on sa mga butang nga anaa sa hut-ong pinaagi sa pagkompleto sa hugpulong.

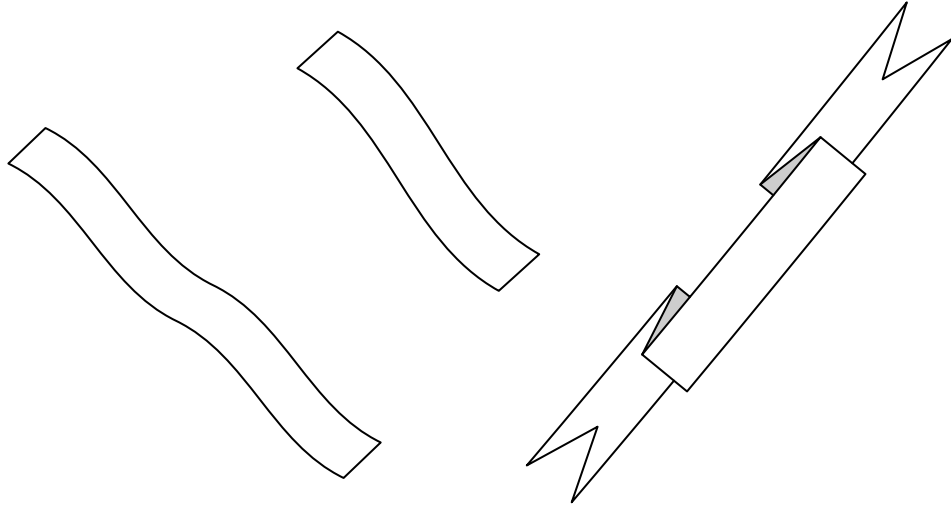
a. Ang bakos _____ kay sa lapis ug **ruler**/sukaranan.

b. Ang **ruler** _____ kay sa lapis apan ang bakos _____ sa **ruler**.

c. Ang bakos _____ sa tulo ka mga butang.

Gimbuhaton

1. Kolori ang taas nga laso og dalag, ang mas taas nga laso og kahil, ug ang kinatas-an nga laso, lila.

2. Si Ana naghimo og 3 ka sayal alang sa iyang munyekang papel. Iya kining gihimoan og taas nga sayal ang asul nga papel, pula alang sa mas taas nga sayal ug lunhaw ang kinatas-an nga sayal. Idibuho ang tulo ka sayal nga gihimo ni Ana. Kolori kini.
3. Pagdibuho og 5 ka mga butang nga adunay nagkalain-laing git-as-on. Han-aya kini sumala sa ilang git-as-on.

Pagtandi sa Gitas-on Gamit ang Taas, Mas Taas, Kinatas-an ug Habog, Mas Habog, Kinahabogon

Paglab-as

Kini mao sila si Nilo, ang iyang magulang nga lalaki,
ug ang iyang Papa. Unsa ang hustong pagkasunod
kon sumala sa ilang gitas-on?

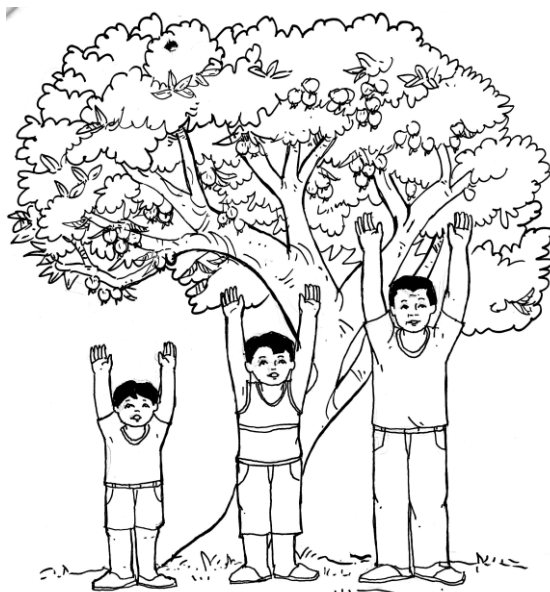
Atong mahan-ay sila si Nilo, ang iyang magulang nga lalaki, ug ang iyang Papa sumala sa ilang gitas-on.

Taas

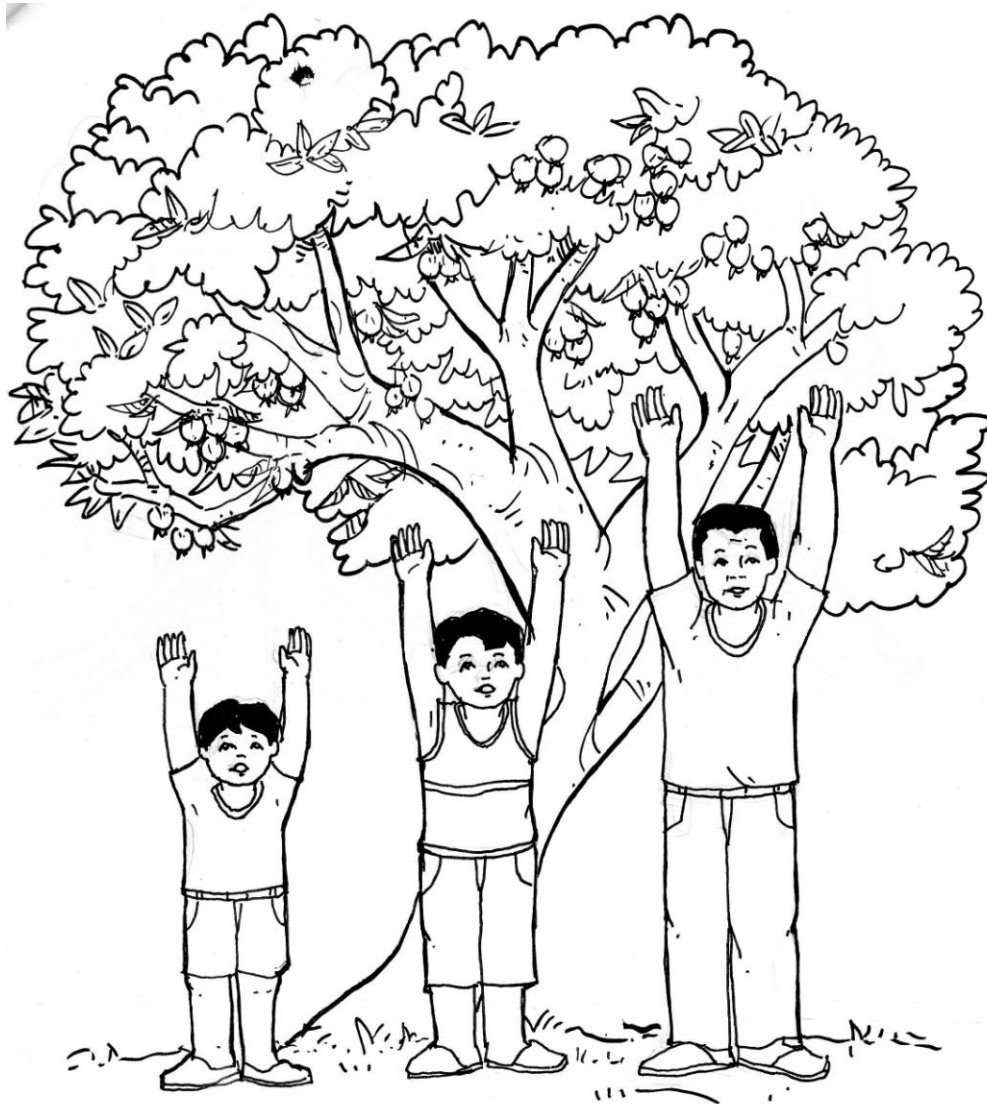
Mas Taas

Kinatas-an

Kini mao si Nilo, ang iyang magulang nga lalaki, ug ang iyang Papa. Unsaon nimo sila paghan-ay si Nilo, iyang magulang nga lalaki, ug ang iyang Papa segun sa ilang kawhat?

Atong mahan-ay sila si Nilo, iyang magulang lalaki,
ug ang iyang Papa segun sa ilang kawhat.

Habóg   Mas Habóg   Kinahabogán

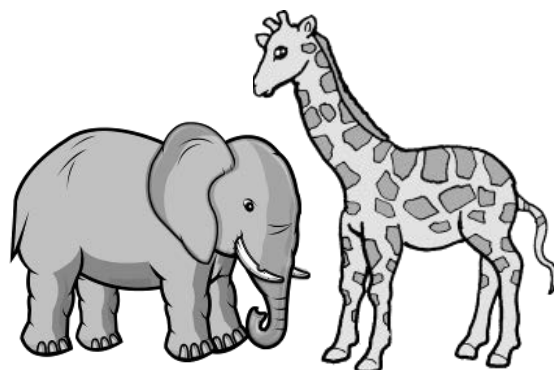
Buluhatong Papel 1

Gamita ang taas, mas taas, ug kinatas-an sa pagtandi sa mga mosunod.

1. Si Mario taas. Ang gitas-on ni Jose pareha kang Mario. Busa si Jose _____.

2. Taas ang elepante,
Apan ang giraffe
_____
kay sa elepante.

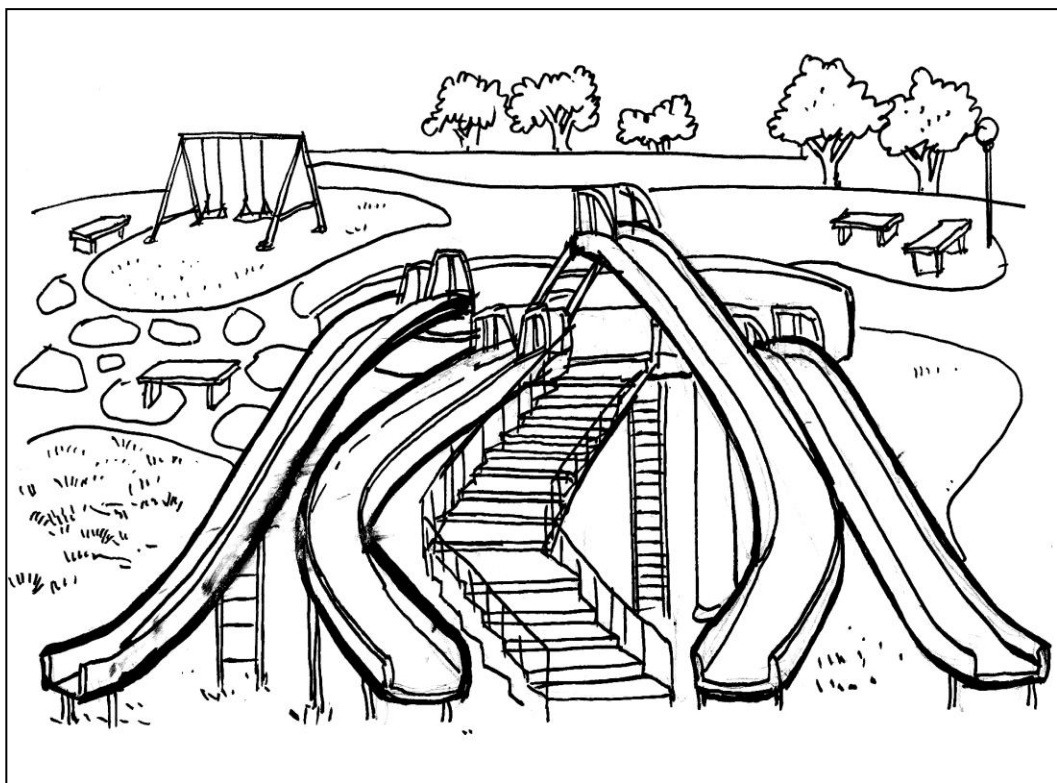

3. Si Dindo adunay tulo ka mga amigo. Mas taas siya kay sa iyang mga amigo. Nan, si Dindo ang _____ kanilang tanan.

Buluhatong Papel 2

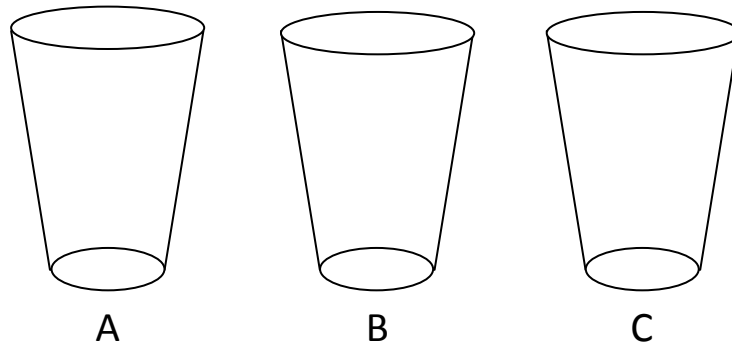
Si Letty niadto sa plasa kauban ang iyang mga amiga. Didto sa plasa nakakita sila og 4 ka **slides** nga adunay nagkalain-laing bulok. Ang dalag nga **slide** pareha ka taas sa asul nga **slide**. Ang pula nga **slide** mas taas kay sa asul nga **slide**. Ang lunhaw nga **slide** maoy kinatas-an (**length**) sa tanan nga mga didto. Makasulti ba ka kon hain ang **slide** nga kolor og dalag, lunhaw, asul, ug pula? Kolori kini.

Gimbuhaton

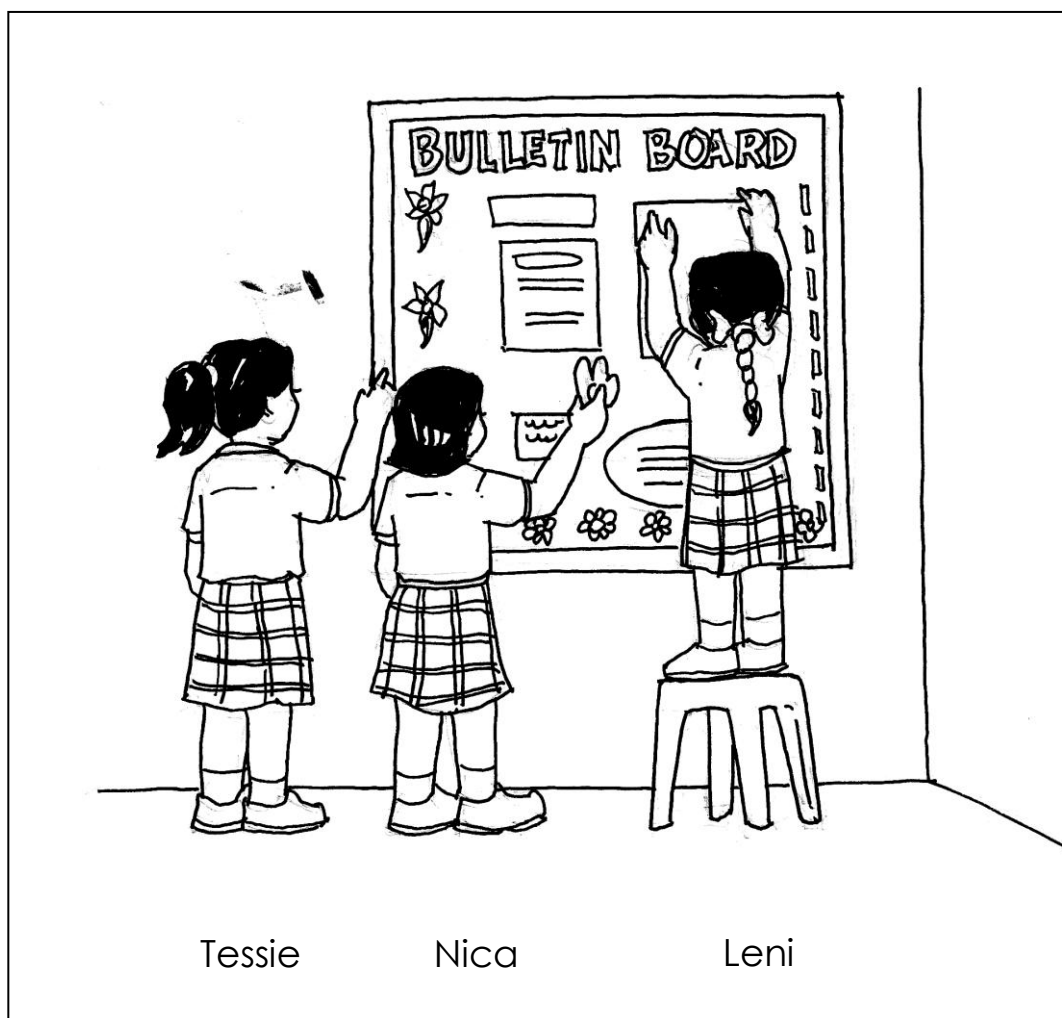
- A. Gamit ang mga baso nga anaa sa ubos, ipakita ang mosunod:
- Ang gidaghanon sa tubig nga naa sa baso C mas taas kay sa gidaghanon sa baso B.
  - Ang gidaghanon sa tubig sa baso A mas taas kay sa tubig nga naa sa baso C.

Tubaga ang mga pangutana nga mosunod.

1. Hain nga baso ang adunay kinadaghanan og sulod?
2. Hain nga baso kansang sulod nga tubig mas daghan kay kay sa baso B?
3. Hain nga baso kansang sulod nga tubig mas daghan kay sa baso A?

B. Sumala sa hulagway sa ubos, makasulti ba ka nga si Leni ang kinatas-an sa tulo ka mga babaye? Ngano man?

Pagtandi sa mga Butang Gamit ang Gaan, Mas Gaan, Kinagaanan, ug Bug-at, Mas Bug-at, Kinabug-atán

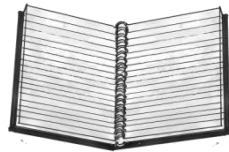
Paglab-as

Nagkalain-laing mga butang sa atong palibot adunay gibug-aton. Atong matandi ang ilang kabug-aton sa paggamit sa mga pulong nga gaan, mas gaan, ug kinagaanan. Ato usab kining matandi pinaagi sa paggamit sa mga pulong nga bug-at, mas bug-at ug kinabug-atan. Ato usab nga matino kon ang butang gaan ba o bug-at pinaagi sa pag-alsa niini o pagtulod kanila.

Atong mahan-ay ang mga butang sumala kon asa ang gaan, mas gaan, ug ang kinagaanan.

gaan

mas gaan

kinagaanan

Ato usab nga mahan-ay ang mga butang pinaagi sa bug-at, mas bug-at, kinabug-atan.

bug-at

mas bug-at

kinabug-atan

Dili husto kanunay nga ang dako nga butang mas bug-at kay sa gamay nga butang. Pananglit, ang unlan mas dako kay sa lubi, apan mas gaan ang unlan kay sa lubi.

Buluhatong Papel

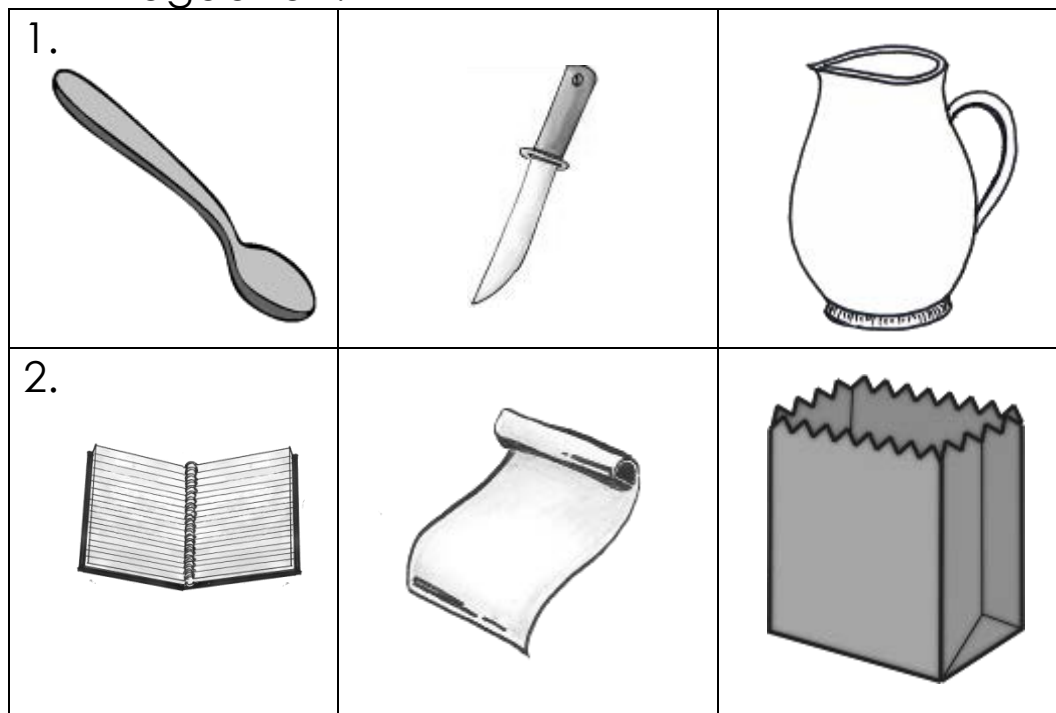
1. Paglista og duha ka gagmayng mga butang ug duha ka mga dagkong butang nga imong makit-an sulod sa **classroom**. Susiha kon gamay ba o dako ang maong butang. Susiha usab kon dali ra ba alsahon o itulod o dili.

Butang	Gidak-on		Sayon Alsahon o Sayon Itulod	Lisod Alsahon o Itulod
	Gamay	Dako		

2. Unsay imong ikasulti sa gibug-aton sa mga butang nga sayon ra alsahon o itulod?
3. Unsa may imong ikasulti sa gibug-aton sa mga butang nga lisod alsahon o itulod?

Buluhatong Papel 1

A. Hanipa ang mga butang sukad sa gaan hangtod sa kinagaan. Sulati ang 1 alang sa gaan, 2 alang sa mas gaan, ug 3 alang sa kinagaan.

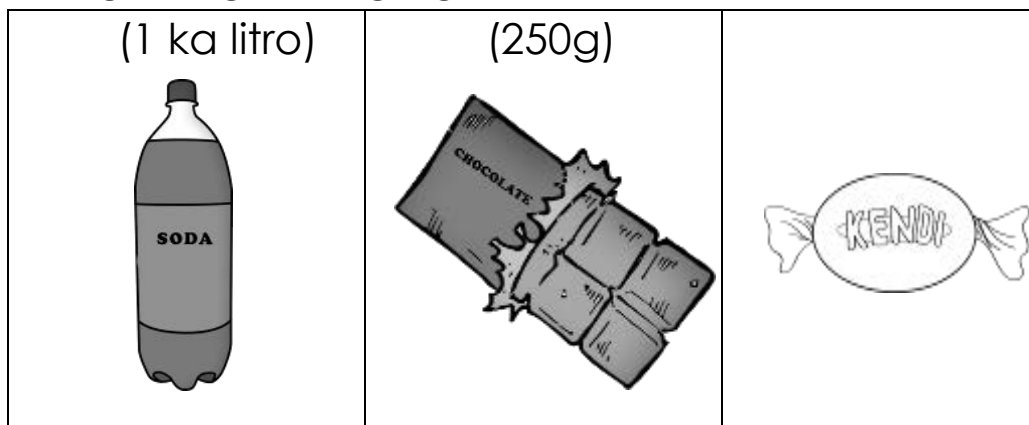
B. Hanipa ang mga butang gikan sa bug-at hangtod sa kinabug-atan. Sulati ang 1 alang sa bug-at, 2 alang sa mas bug-at, ug 3 alang sa kinabug-atan.

Buluhatong Papel 2

1. Pagpaniid nga maampingon sa gibug-aton sa mga butang sa ubos. Dayon, kompletaha ang mga hugpulong nga mosunod.

- Ang bareta sa tsokolate _____ mas gaan kay sa botelya sa soda.
- Ang bareta sa tsokolate _____ apan ang kendi _____ kay sa bareta sa tsokolate.
- Ang botelya sa soda _____ apan ang kendi _____ kay sa botelya sa soda.
- Ang kendi mao ang _____ sa tulo ka mga butang.

2. Hatagi og pagtagad ang mga butang nga anaa sa ubos. Dayon, kompletaha ang mga hugpulong nga mosunod.

a. Ang bunga sa lubi _____
apan ang refrigerator _____ kay sa
bunga sa lubi.

b. Ang usa ka balde nga tubig
_____ kay sa bunga sa lubi.

c. Ang usa ka balde sa tubig
_____ apan ang refrigerator
_____ kay sa balde sa tubig.

d. Ang refrigerator mao ang _____
sa tulo ka mga butang.

Gimbuhaton

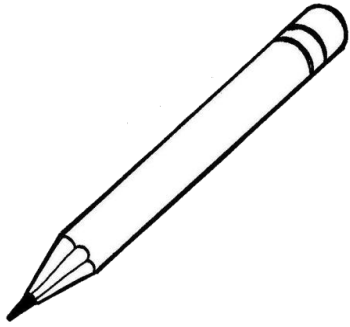
Pagdibuho og lima ka mga butang nga adunay nagkalain-laing gibug-aton. Hanipa kini sumala sa ilang gibug-aton.

Pagsukod sa Gitas-on Gamit ang Waypagkahaom nga Lusók/Kaiphan (Non-standard Units)

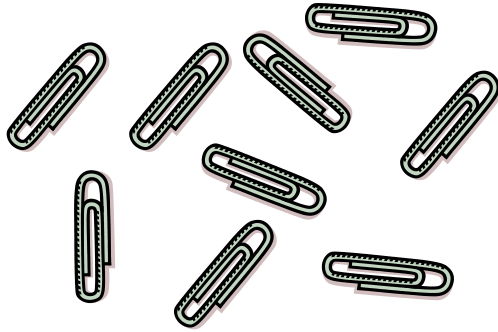
Paglab-as

Si Rose adunay lapis ug mga kimpit sa papel.
Gusto niya kuhaon ang gitas-on sa iyang lapis
gamit ang kimpit sa papel. Kon ikaw si Rose
unsaon man kaha ni nimo pagbuhat?

Kini mao ang lapis ni Rose.

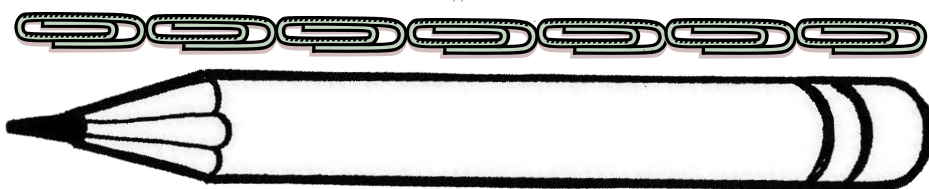

Mao kini ang mga **paper clips** o kimpit sa papel nga gamiton ni Rose sa pagsukod sa gitas-on sa lapis.

Banabanaa ang gidaghanon sa **paper clips** o kimpit sa papel nga igo gamiton sa pagsukod sa lapis. Mga pila kaha ka **paper clips** o kimpit sa papel ang gitas-on sa lapis?

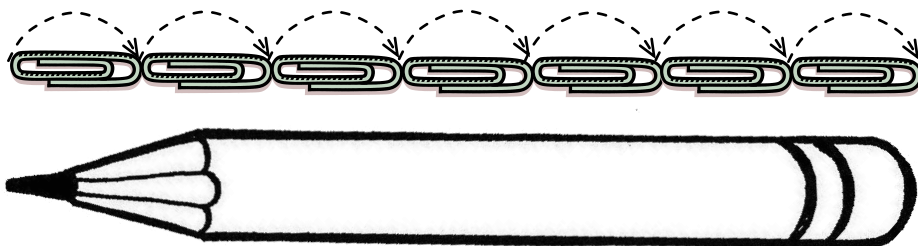
Ang pagbanabana mao ang pag-tag-an nga duol sa tinuod nga katas-on sa lapis.

Atong sutaon ang imong banabana motukma ba. Atong gamiton ang **paper clips** o kimpit sa papel aron pagsuta sa katas-on sa lapis. Aron pagkaplag sa katas-on sa lapis ginamit ang **paper clips**, linyaha ang mga **paper clips** gikan sa tumoy sa lapis hangtod sa pikas tumoy nga adunay pangsulat. Kinahanglan walay kang-a ang **paper clips** o kimpit sa papel.

Ang katas-on sa lapis tumbas sa 7 ka mga **paper clips** o kimpit sa papel.

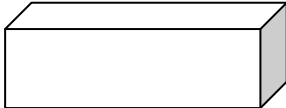

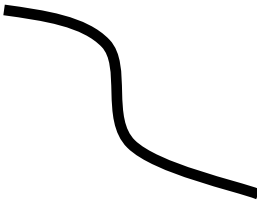

Ang lain nga paagi aron pagkaplag sa katas-on sa lapis mao ang paggamit lang og usa ka **paper clip** o kimpit sa papel nga gibalikbalik pagbutang hangtod madangat ang katas-on sa lapis.

Ang katas-on sa lapis tumbas sa 7 ka mga **paper clips** o kimpit sa papel.

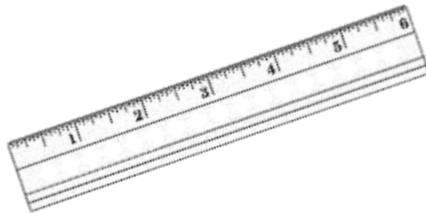
Buluhatong Papel 1

Lingini ang butang nga may samang gitag-on sa gihatag nga sukod.

1. Hain ang butang nga adunay duha ka popsicle sticks ang gitag-on? 	
	
2. Hain nga butang ang adunay 3 ka palito ang gitag-on? 	
	
3. Hain nga butang nga 4 ka paper clips o kimpit sa papel ang katas-on? 	
	

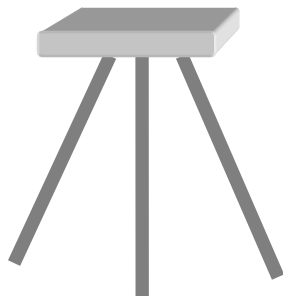
4. Hain ang butang nga hapit usa ka **drum stick** ang gitas-on?

Buluhatong Papel 2

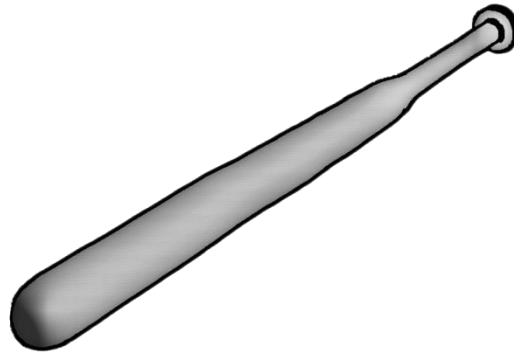
1. Gamita ang **drum stick** . Pangitaa ang katas-on sa tiil sa bangko.

Ang usa ka tiil sa bangko _____ ka mga **drum sticks** ang gitas-on.

2. Gamita ang usa ka pintol (**stick**), pangitaa ang katas-on sa hapak sa **baseball**.

Ang hapak sa **baseball** _____ ka mga pintol ang katas-on.

Buluhatong Papel 3

Idibuho ang butang sa gihatag nga katas-on.

1. Idibuho ang pintol nga adunay katas-on nga 3 ka **hair pin**.

2. Idibuho ang lapis nga adunay 2 ka **toothpick**/tokhi.

3. Pagdibuho og aparador nga adunay 2 ka lipak ang kahabogon.

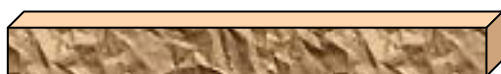
Gimbuhaton:

A. Kompletoha ang hulagway.

1. Ang ginunting nga gipakita sa ubos kabahin sa 3 ka palito ang katas-on. Hingpita ang tibuok **cut-out** nga gipat.

2. Kining pintol sa kahoy adunay gitag-on nga 2 ka lapis. Hingpita ang tibuok gitag-on sa kahoy.

B. Sulbara ang mosunod nga problema?

Adunay puthaw nga 2 ka lapis ang gitag-on. Unsa man ang gitag-on sa puthaw pinasikad sa lapis.

Banabana ug Sukod sa Kabug-aton Gamit ang Waypagkahaom nga Kaiphan sa mga Butang (Non-Standard Units)

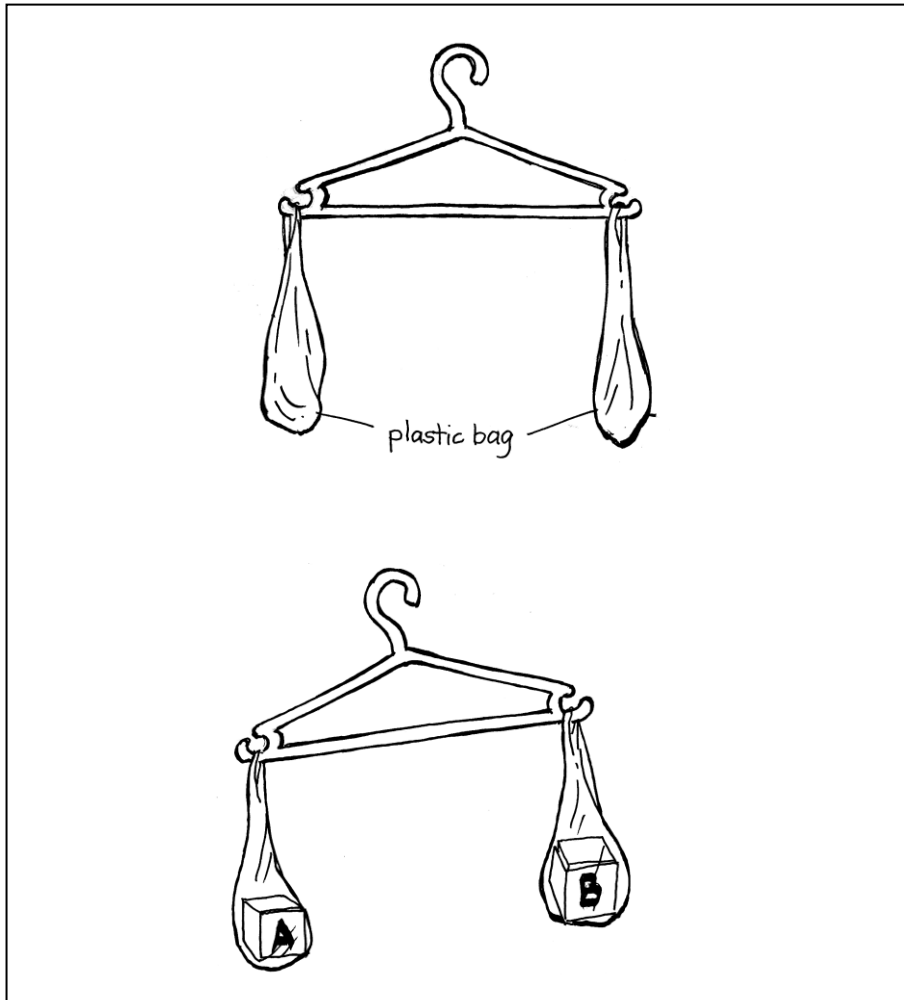
Paglab-as

Ang mga butang gapalibot nato adunay lain-laing gibug-aton, ang uban gaan ang uban bug-at.

Pananglitan hatagan ka og duha ka butang nga susama og hitsura, pananglitan kahon A ug Kahon B, makasulti lang ka sa gibug-aton kon kini imong bitbiton sa matag kamot ug imong itandi ang ilang gibug-aton.

Adunay lain nga paagi sa pagtandi sa gibug-aton sa kahon A ug sa Kahon B. Mao kini ang paggamit sa minao-mao nga timbangan.

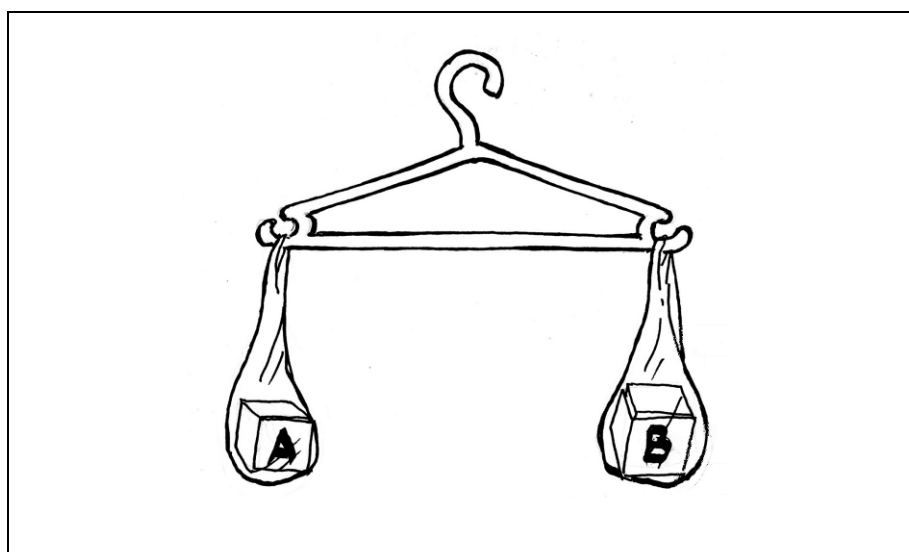

Ang timbangan nagpakita nga ang Kahon A mas bug-at kay sa kahon B tungod kay nitakilid ang sablayan paingon sa kilid sa A. Nagpadayag kini nga bisan managsama ang hulagway sa duha ka kahon, dili nato maingon nga managsama ang ilang kabug-aton.

Unsa kaha ang katarungan ngano ang kahon A mas bug-at man?

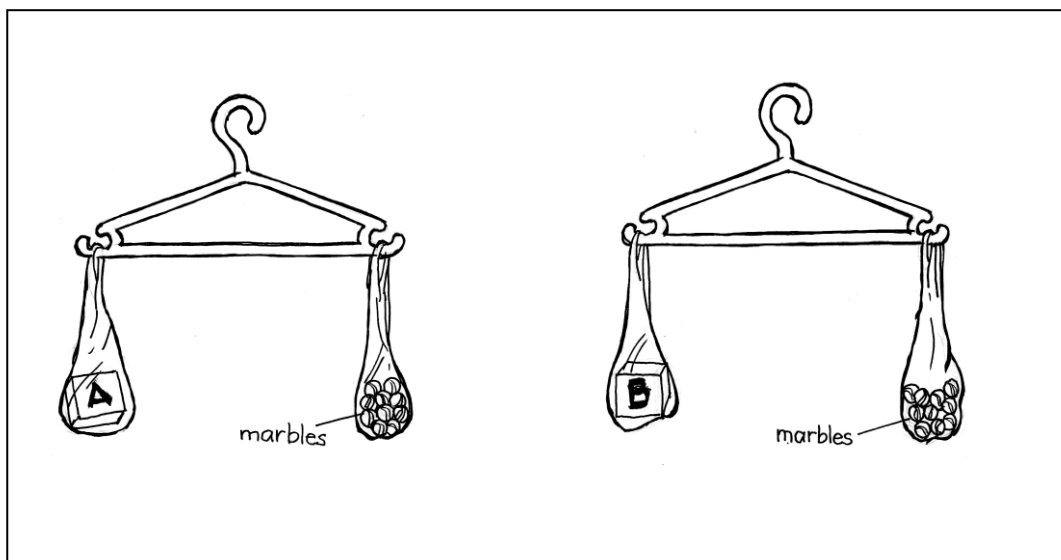

Adunay sulod ang kahon A ug mao ba nga bug-at kini kay sa kahon B? Karon nga wala nay sulod ang matag kahon, unsa kaha sa imong hunahuna ang mahitabo sa timbangan kon ibalik pagbutang sa timbangan ang duha ka kahon?

Ang tibangan wala motakilid. Nagpasabot kini nga ang gibug-aton sa kahon A sama gibug-aton sa kahon B.

Mahimong mogamit usab kita og laing mga butang sama sa holen, aron masuta ang gibug-aton sa kahon A og sa kahon B. Ang holen nga gamiton kinahanglan nga managsama ang gidak-on ug kabug-aton.

Atong mapanid-an nga ang gibug-aton sa kahon A tumbas sa kabug-aton sa 10 ka holen ug ang gibug-aton sa kahon B tumbas usab sa 10 ka holen. Atong maingon nga ang gibug-aton sa kahon A sama ra sa gibug-aton sa Kahon B.

Buluhatong Papel:

1. Banabanaa pila ka mga holen ang tumbas sa gibug-aton sa matag kahon A ug B. Sulati ang imong tubag sa listahan sa ilalom.
2. Pangitaa ang sinukod nga gibug-aton sa matag kahon, Kahon A ug Kahon B, ginamit ang minao-mao nga timbangan ug ang mga holen. Sulati ang imong tubag sa listahan sa ilalom.

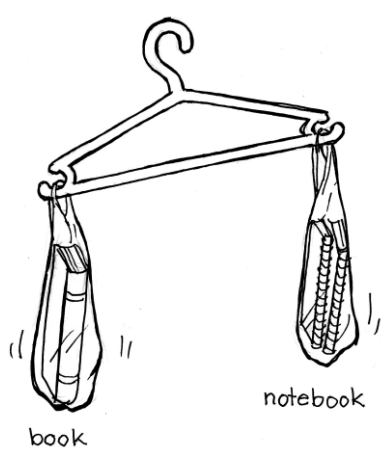
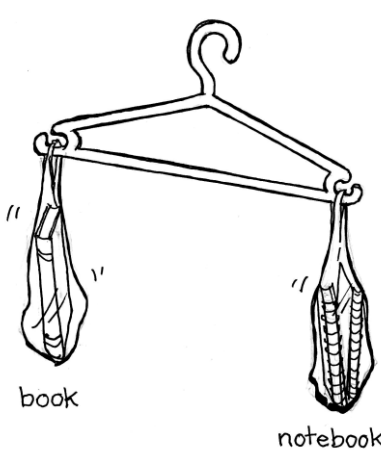
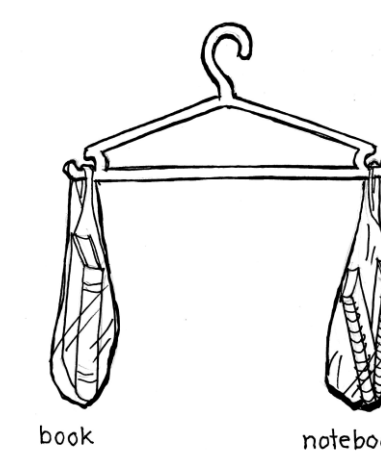
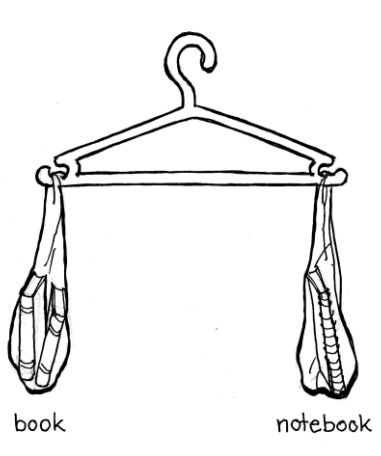
Mga butang	kahon A		kahon B	
	Banabana	Sinukod	Banabana	Sinukod
Pundok sa gagmay nga holen				

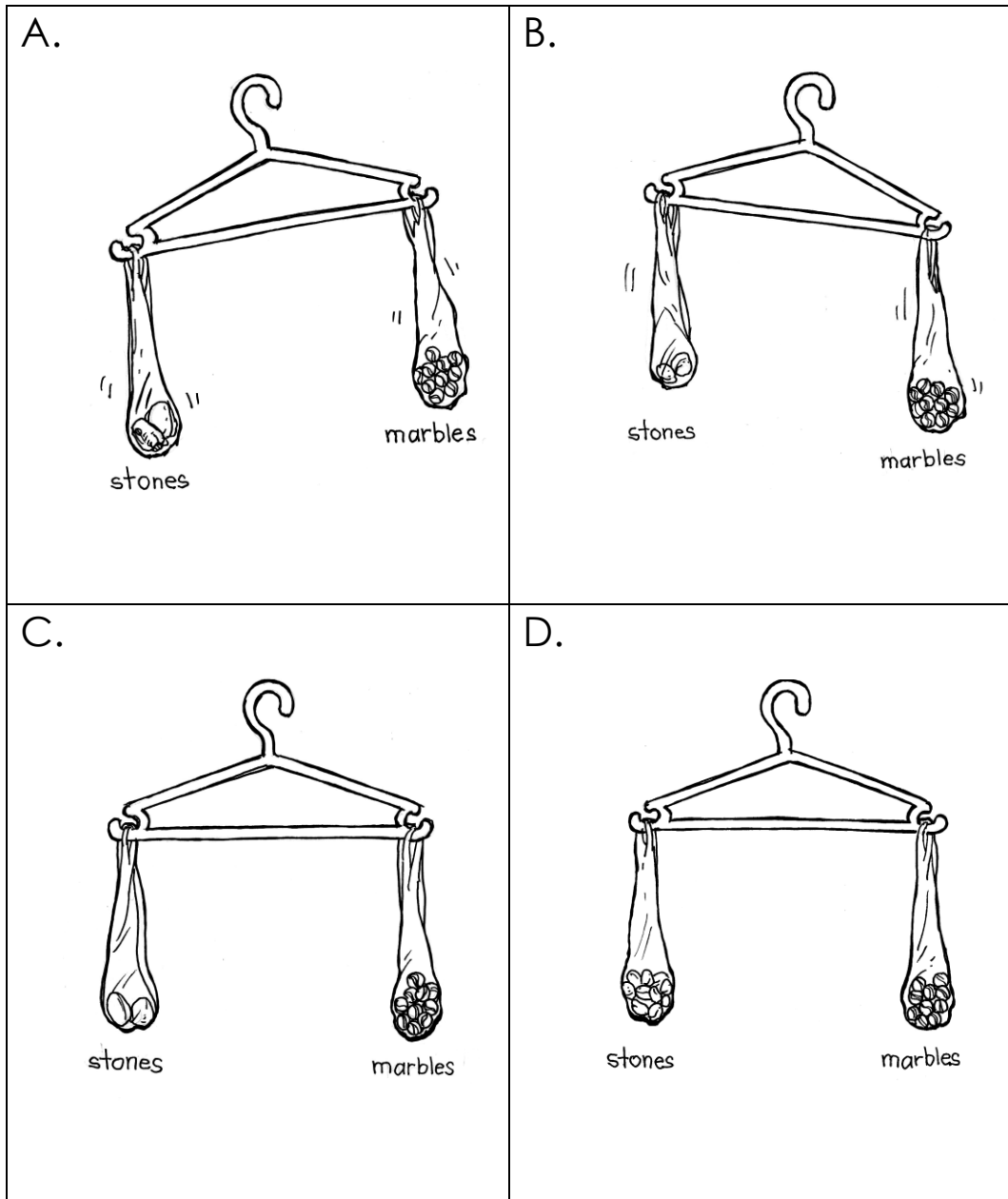
Buluhatong Papel 1

Lingini ang letra sa hustong tubag.

1. Hain ang nagpakita nga ang gibug-aton sa libro tumbas sa gibug-aton sa 2 ka kuwaderno?

<p>A.</p> <p>book notebook</p>	<p>B.</p> <p>book notebook</p>
<p>C.</p> <p>book notebook</p>	<p>D.</p> <p>book notebook</p>

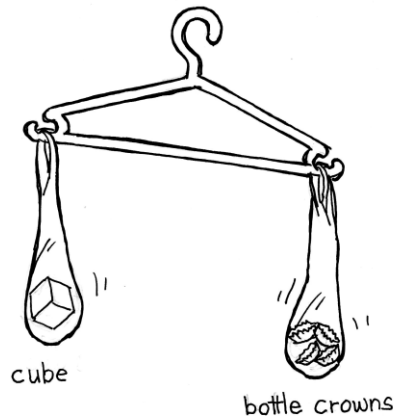
2. Hain ang nagpakita nga ang gibug-aton sa 5 ka hollen tumbas sa gibug-aton sa bato?

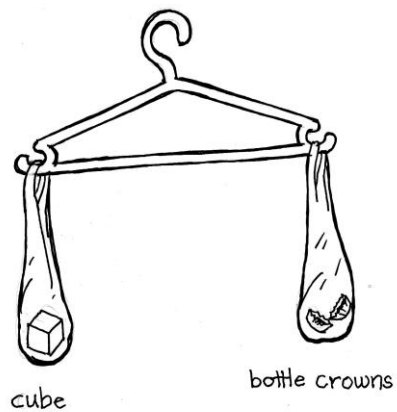
Buluhatong Papel 2

Tubaga ang mosunod nga pangutana:

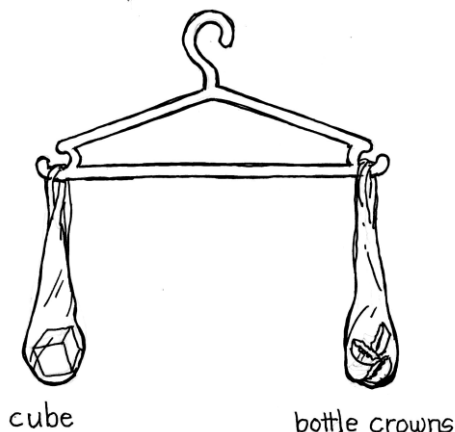
1. Pinsasikad sa dibuho sa ubos, unsa ang imong ikasulti kabahin sa kabug-aton sa kubitos ug kabug-aton sa 4 ka tansan?

1. Pinasikad sa dibuho sa ubos, unsa ang imong ikasulti kabahin sa gibug-aton sa kubitos ug ang kabug-aton sa 2 ka tansan?

3. Pinasikad sa dibuho sa ubos unsa ang imong ikasulti kabahin sa **cube** o kubitos ug ang kabug-aton sa 3 ka tansan?

Gimbuhaton:

1. Pagdibuho og minao-mao nga timbangan nga nagpakita nga ang kabug-aton sa mansanas labaw kay sa gibug-aton sa 2 ka bayabas.
2. Pagdrowing og minao-mao nga timbangan nga nagpakita og gibug-aton sa rektanggulo tumbas sa kabug-aton sa 5 ka kahon.

Banabana sa Sulod Gamit ang Waypagkahaom (Non-Standard) nga Kaiphan o Lusók (Unit)

Paglab-as:

Problema:

Pananglitan, buot kang masayod pila ka tasa nga balás ang masulod sa bangâ, unsaon nimo pagbuhat niini?

Kasulbaran/Husay:

Ang una nga buhaton, mao ang pagsulod sa balás sa tasa. Kalisá ang balás aron motupong sa baba sa tasa. Dayon ibubô sulod sa bangâ ang balás. Ampingi nga walay maaslay ug walay mahabilin sa tasa. Balikbaliki ang maong paagi hangtod nga mapunô ang bangâ. Seguroa nga ang balás tupong sa babâ sa bangâ.

Hinumdomi Kini:

- Ang sulod sa sudlanan mapadayag pinaagi sa gagmay nga sudlanan.
- Aron mapangita ang sulód sa sudlanan, buhata ang mosunod:
  - Isulod ang gagmay nga butang, sama sa balás, tubig o asin dinha sa gagmay nga sudlanan ug kalisá aron matupong sa babâ.

- Ibibô ang mga sulod sa gagmay nga sudlanan ngadto sa dakô nga sudlanan. Pag-amping nga walay mausik.
- Balikbalika ang paagi hangtod mapunô ang dakô nga sudlanan tupong sa babâ.
- Ipha pila ka higayon gibalibalik ang paagi hangtod mapunô ang dako nga sudlanan.

Buluhatong Papel

Mga gikinahanglan nga butang:

Sihag nga bangâ, plastik nga tasa, balás o bunbon

Pamaagi:

1. Sulati ang inyong ngalan dinha sa unang **column/** lindog sa listahan sa ilalom.
2. Banabanaa pila ka tasa ang masulod sa bangâ. Dayon, pagtakós og balás o bunbon sa tasa ug ibubô sa bangâ. Ipha pila ka tasa ang nasulod.
3. Ilista ang inyong banabana ug ang sinukod nga gidaghanon diha sa listahan sa ilalom.

Ngalan sa Estudyante	Banabana nga gidaghanon	Sinukod nga gidaghanon

Buluhatong Papel

Upat ka baso nga gatas makapuno sa sa usa ka kahón. Idugtong ang **column**/lindog A ngadto sa **column**/lindog B gamiton ang linya sa tukma nga tubag.

1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

Gimbuhaton:

A. Lima ka baso nga tubig makapuno sa sa usa ka pitsel.

Pila man ka baso nga tubig ang gikinahanglan aron mapuno ang/ang mga pitsel sa ilalom?

	5
	
	
	
	

B. Si Katrina nagkinahanglan og 10 ka baso sa **juice** alang sa iyang adlaw nga natawhan. Kon ang usa ka pitsel mosulod og 5 ka baso nga **juice** o duga, pila man ka pitsel sa **juice** o duga ang iyang andamon?

Paghulagway sa Kasayoran Gamit ang Pictograph

Paglab-as

Si Marie gusto nga magbuhat didto sa tanaman sa ilang eskwelahan kada hapon. Adunay mga insekto sa tanaman. Tan-awa ug ipha ang mga insekto sa tanaman.

Kasulbaran 1:

Pinaagi sa tinagsa-tagsa nga pag-ihap sa mga insekto, tagsa-tagsa atong masayran nga adunay 27 ka mga insekto ang tanan.

Kasulbaran 2:

Paagi sa pag-ihap sa mga insekto pinasubay sa matag klase.

Alibang-bang	– 10
Liwan	– 2
Lukton	– 6
Alindanaw	– 4
Kakâ	– 5

Adunay 27 ka insekto tanan.

Mapasayón ang pag-ihap kon ang mga kasayoran o **data** ug ang mga butang mahan-ay sa listahan o **table** gamit ang mga hulagway ug mga marka sa pag-ihap o **tally marks**.

Buluhatong Papel

Sa wala nga bahin, sulati ang mga ngalan sa insekto. Butangi og **stickers** sa insekto sa tuo nga bahin.

Insekto nga Makita sa Tanaman

Ngalan sa Insekto (sa pulong)	Kadaghanon sa Insekto (drowing)

Buluhaton 1

Pagpili og prutas nga imong nagustohan sa hulagway nga gihatag sa imong pundok. Kuhaa ang drowing niini nga prutas ug ipapilit sa listahan o **table**.

Bahiga ang ngalan sa prutas gikan sa labing daghan nga numero ngadto sa labing dyotay nga numero. Dayon ipapilit ang hulagway.

Ngalan sa Prutas	Mga Hulagway sa mga Prutas

Tubaga ang mga mosunod nga pangutana:

1. Pila ang anaa sa matag klase sa prutas?
2. Pila tanan ang gidaghanon sa mga prutas?
3. Pila ka estudyante nga nipili sa mangga? bayabas? saging? santol?
4. Pila ang labaw nga kadaghanon ang nipili sa mangga kay sa saging?

Buluhaton 2

Pangutana sa 20 kabuok **classmate** nimo unsa ang ilang paboritong kolor.

Paboritong Kolor sa mga Estudyante

Kolor	Tally	Total
Asul		
Yellow/dalag		
Pula		
Lunhaw		
Orange/kahil		
Pink/rosa		
Ubang Kolor/bulok		

Tubaga ang mosunod:

1. Pila kabuok estudyante ang mipili sa pula? lunhaw? rosas?
2. Pilaman ang sobra sa estudyante nga mipili sa asul kay sa orange o kahil?
3. Unsa nga kolor o bulok nga gipili sa kinadaghanan sa mga estudyante?

Gimbuhaton:

Gusto ba nimong mahibaloan unsaon sa mga sakop sa imong pamilya ug mga silingan pagpauli gikan sa tunghaan o sa buhatán? Pangutan-a ang 15 nila og papilia niining mosunod – bus, awto, bisikleta, trisikol, dyip, maglakaw ug uban pa. Ipakita ang sangpotanan sa duha ka paagi, paggamit og drowing ug pag-ihap.

Kalambigitan sa Hinungdan ug Sangpotanan (Cause and Effect Relationship)

Paglab-as

Imantala sa atubangan ang mosunod ug hangyoo ang mga estudyante nga basahon nila sa hilom:

Si Marvin kanunay nga magtuon kada adlaw.
Hain niining mosunod ang mahitabo panahon
sa pasulit?

100

Taás nga grado

70

Ubós nga grado

Gipaabot nga tubag:

Si Marvin makakuha og taás nga grado sa pasulit.

Si Marvin makakuha og taas nga grado tungod kay siya nagtuon kada adlaw. Mao kini ang pananglitan sa kahimtang sa hinungdan ug sangpotanan o **cause and effect** nga sitwasyon. Ang hinungdan sa kanunay nga magtuon, mosangpot sa pagkuha og taas nga grado.

Hinumdomi:

Ang sangpotanan mahitabo tungod kay adunay hinungdan.

Buluhaton 1

Tan-awa ang mga hulagway sa unang **column** o lindog. Lingini ang hulagway sa tuo nga **column** o lindog nga maoy dangatan.

1.

2.

3.

4.

Buluhatong Papel 2

Basaha ang mga **sentence** o hugpulong sa ubos. Ipadayag nga ang adunay linya nga mga pulong mao bay hinungdan o sangpotanan. Lingini ang imong tubag.

Pananglitan: Si Irene nikaon og daghang kendi. Busa gisakitan siya og ngipon. = **Cause / Effect**

1.	<u>Si Lea naninuód sa iyang pagtuon alang sa pasulit</u> mao nga taas ang iyang nakuha nga grado.	Cause	Effect
2.	Among gipasiga ang ispat o plaslayt tibuok gabii. <u>Busa nahurot ang bateriya.</u>	Cause	Effect
3.	Ang klase gipahunong <u>tungod sa kusog nga ulan.</u>	Cause	Effect
4.	Ang ubang dapit <u>gibahâ tungod sa kusog nga ulang.</u>	Cause	Effect
5.	Nagsakit siya <u>tungod kay gapaulan.</u>	Cause	Effect
6.	Nagtan-aw siya og TV tibuok gabii. <u>Mao naulahi sa klase kay dugay nakamatá.</u>	Cause	Effect

7.	<u>Si Lea nakakuha og dako nga grado</u> , mao nga gihatagan siya og regalo sa iyang Mama.	Cause	Effect
8.	Si Ana sayo nagsugod sa iyang proyekto. <u>Mao nga nakahuman siya dayon.</u>	Cause	Effect
9.	Adunay brownout sa maong lugar <u>tungod kay adunay sunog.</u>	Cause	Effect
10.	<u>Kitang mga Pilipino ilado sa kalibotan</u> tungod sa atong pagkamaabi-abihon.	Cause	Effect

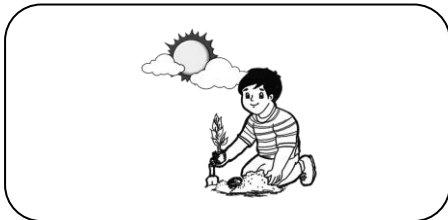
Gimbuhaton:

Idibuho o ihulagway ang posibleng hinungdan o sangpotanan sa gihatag nga sitwasyon.

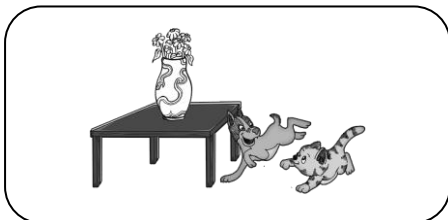
Cause

Effect

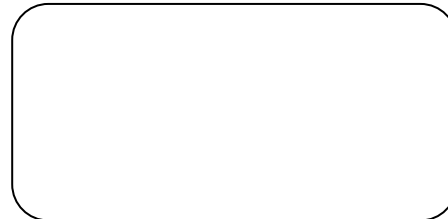
1.

2.

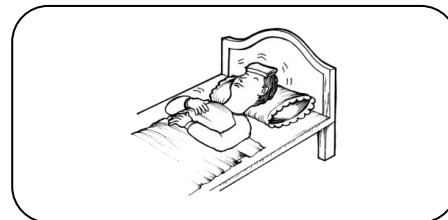
3.

4.

5.

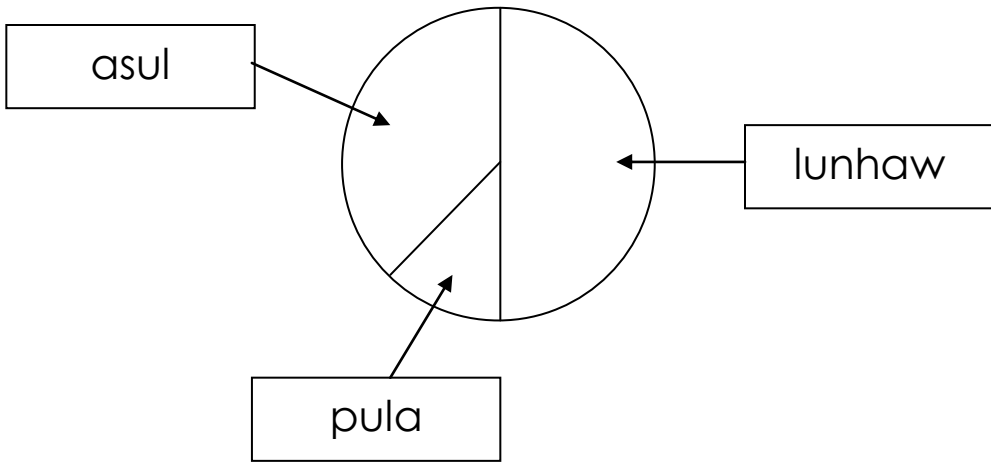
6.

Tagnaa ug Ilista ang Sangpotan sa Pasulay-sulay o Purohan sa Dula o Experiments and Chance Games

Pag-lab-as

Posible nga mahitabo:

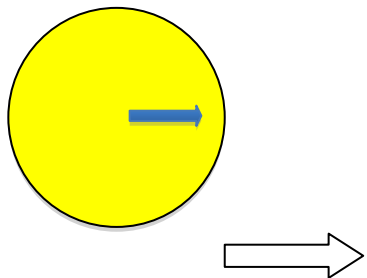
Panid sa Tally			
Pula	Asul	Lunhaw	Total
	<del> </del> 	<del> </del> <del> </del>	20

Mao kini ang resulta:

- Ang **arrow** o udyong nagtudlo sa pula ka 3 ka higayon
- Ang udyong nagtudlo sa lunhaw ka 10 ka higayon
- Ang udyong nagtudlo sa asul ka 10 ka higayon

Ang gisangpotan nag-ingon kanato nga ang udyong kanunay nga nagtudlo sa bulok nga lunhaw ug dili kaayo daghan nga higayon sa pula.

Tan-awa ang roleta. Aduna bay higayon nga kon atong patuyokon ang (**arrow**) udyong, motudlo kini sa yellow? sa puti?

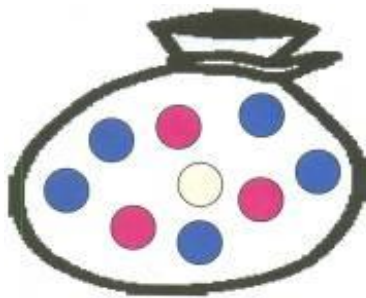

Dako og kahigayonan nga ang udyong kanunay motudlo sa dalag kada tuyok tungod kay dalag ang bulok sa tibuok roleta.

Imposible nga ang udyong nga motudlo sa puti inig tuyok. Wala gayod kini kahigayonan.

Buluhatong Papel

Niini nga buluhaton mohulbot kamo og holen sulod sa bag o putos. Ilista ang kolor sa holen nga inyong nahulbot. Iuli pagbalik ang holen sa putos, uyoga kini ug pagkuha pag-usab og holen.

Sa dili pa ninyo sugdan kini, tagnaa ang sangpotanan niining buluhaton.

1. Unsa kaha nga bulok ang adunay kinagamyan ang kahigayonan nga mahulbot sa putos. Ngano man kaha?
2. Hain man nga bulok ang adunay dako nga kahigayonan nga mahulbot?
3. Unsay kahigayonan nga mahulbotan ang lunhaw nga bulok sa holen?

Karon, buhata ang buluhaton. Ilista ang resulta o sangpotan diha sa talaan sa ubos. Gamita ang sangpotan sa pag tsek sa imong mga panagna.

Kolor sa Holen	Kwentahanan	Sumada
dalag		
pula		
sul		

1. Kon ang usa ka lunhaw nga holen ipuno ngadto sa bag, hain nga bulok ang posibleng makuha?
2. Unsay purohan nga mapunitan ang itom nga holen gikan sa putos?

Gimbuhaton:

Nagkinahanglan ka og duha ka sensilyo nga piso. Ang piso nga adunay duha ka nawong. Usa ka nawong adunay ulo ug ang usa adunay silyo sa Banko Sentral ng Pilipinas.

Unsa ang sangpotan kalagmitan nga mogawas?

Ilista ang duha ka sinsilyo 20 ka higayon. Gamita ang listahan sa ilalom alang sa paglista sa mga sangpotan o resulta.

Posibleng Kombinasyon sa mga Resulta	Tally/Badlis
